

השפעת משבר הקורונה על אנשים עם מוגבלות

דיווחי אנשים עם מוגבלות
ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות

ליטל ברלב ■ יעל בכר

המחקר הוזמן על ידי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ומומן בסיועה

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
COMMISSION FOR EQUAL RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

משרד המשפטים
MINISTRY OF JUSTICE | وزارة العدل

תיאור המחקר

מטרת המחקר

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ביקשה ליצור בסיס מידע מעודכן בנוגע להשפעות הייחודיות של משבר הקורונה ושל המדיניות שנקבעה על אנשים עם מוגבלות ועל משפחות שבהן ילד או אדם עם מוגבלות.

מטרת המחקר היא לבחון את המצב שהתקיים בשטח בתחומי החיים השונים: תעסוקה, למידה מרחוק, חיי חברה ופנאי, תפקודי חיים והנחיות מיוחדות לאנשים עם מוגבלות ואת הצרכים שעלו וללמוד על השפעתם של הפעולות וההסדרים שבוצעו לטובת אנשים וילדים עם מוגבלות.

זאת במטרה לאפשר למקבלי ההחלטות במשרדי הממשלה ובנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות לקבל החלטות מבוססות נתונים לשם שיפור מענים והסדרים, להתאים את המדיניות לצרכים של אנשים עם מוגבלות ולהציף צורך בפיתוח מענים חדשים, נוכח השינויים בשגרת החיים ובאופן צריכת השירותים באוכלוסייה בישראל בכלל ובקרב אנשים עם מוגבלות בפרט, עקב משבר הקורונה.

שיטת המחקר

- במהלך אוקטובר 2020 הועברו שני שאלונים מקוונים למילוי עצמי (באמצעות מחשב, טלפון נייד או טאבלט) לשתיהם קבוצות:
 - אנשים עם מוגבלות בני 18 ויותר
 - הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות
- הנתונים נאספו באמצעות תוכנה נגישה לאנשים עם מוגבלות ראייה, בעברית ובערבית.
- השאלונים הופצו בשיטת כדור השלג.
- קישור לשאלונים הופץ ברשימת התפוצה של עמותות המיועדות לאנשים עם מוגבלות או להוריהם, בקבוצות פייסבוק רלוונטיות (כגון "הורים רוצים לנשום לרווחה" ו"אחד העם"), בפורומים דיגיטליים העוסקים בתחום המוגבלות (כגון IDSN), בקבוצות וואטסאפ רלוונטיות ובאמצעות אנשי קשר בתחום המוגבלויות. כמו כן פורסמו מודעות ממומנות בפייסבוק.

שיטת המחקר (המשך)

- השאלונים גובשו בשיתוף בעלי תפקידים בנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: אברמי טורם, נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, וד"ר גבי אדמון-ריק, מנהלת תחום מחקר.
- המשיבים לשאלונים אינם מהווים מדגם מייצג של כלל האוכלוסייה. המשיבים הם מקרב מי שנחשפו לשאלונים והיו נכונים ומסוגלים לענות עליהם.
- השאלונים כוללים נושאים שונים, ובהם תעסוקה, צריכת שירותים, חינוך והשכלה ובריאות, הנוגעים להשפעת משבר הקורונה על אנשים עם מוגבלות ולהתמודדות עם המשבר. ניתוח הנתונים בוצע באמצעות תוכנת SPSS.
- המחקר הובא לאישור ועדת האתיקה במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל וקיבל את אישורה. בהקדמה לשאלונים הובא הסבר על המחקר ובקשה להסכמה להשתתפות בו, על פי דרישות ועדת האתיקה. המשתתפים הועברו לשלב מילוי השאלון רק לאחר שהביעו הסכמה להשתתפות במחקר. ההשתתפות הייתה אנונימית.

התפלגות המשיבים

הורים לילדים או
לבוגרים עם מוגבלות
N=638

הורים שהשיבו לשאלון
בערבית
N=39

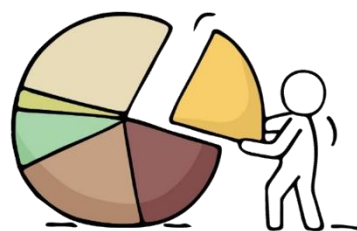
הורים שהשיבו לשאלון
בעברית
N=599

אנשים עם מוגבלות בני 18 ויותר
N=476

אנשים עם מוגבלות
שהשיבו לשאלון בערבית
N=32

אנשים עם מוגבלות
שהשיבו לשאלון בעברית
N=444

מאפיינים דמוגרפיים של המשיבים

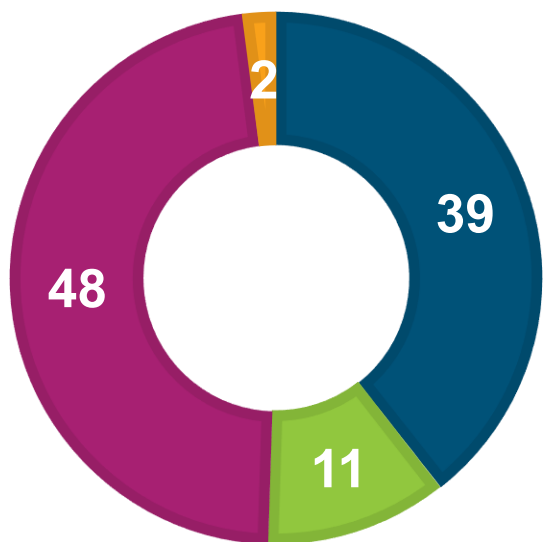
אנשים עם מוגבלות

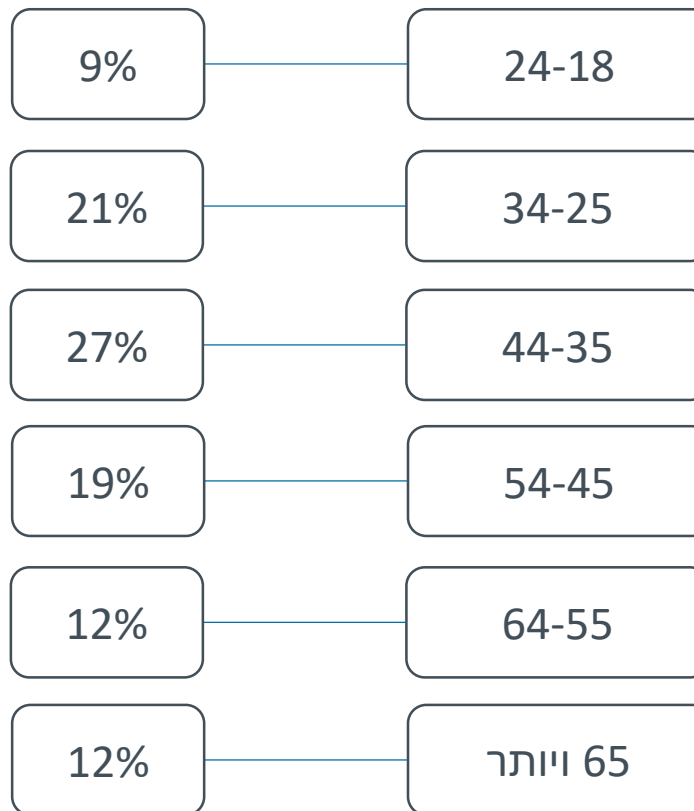
מאפיינים דמוגרפיים, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

מצב משפחתי

■ נשוי ■ גרוש / פרוד ■ רווק ■ אלמן

גיל

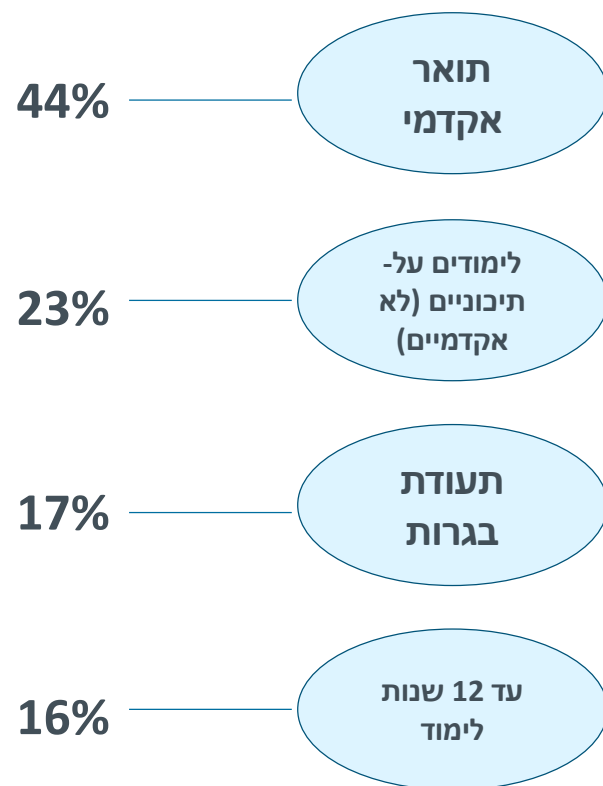
מין

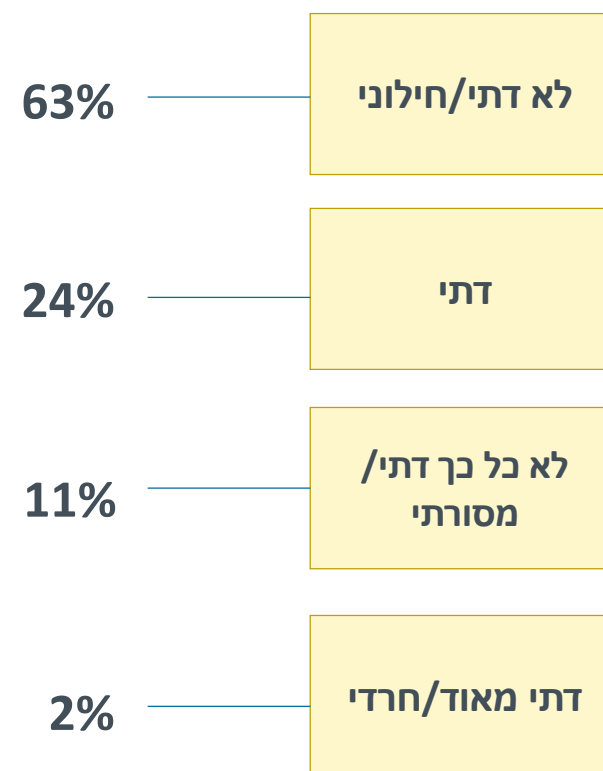

מאפיינים דמוגרפיים, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

השכלה

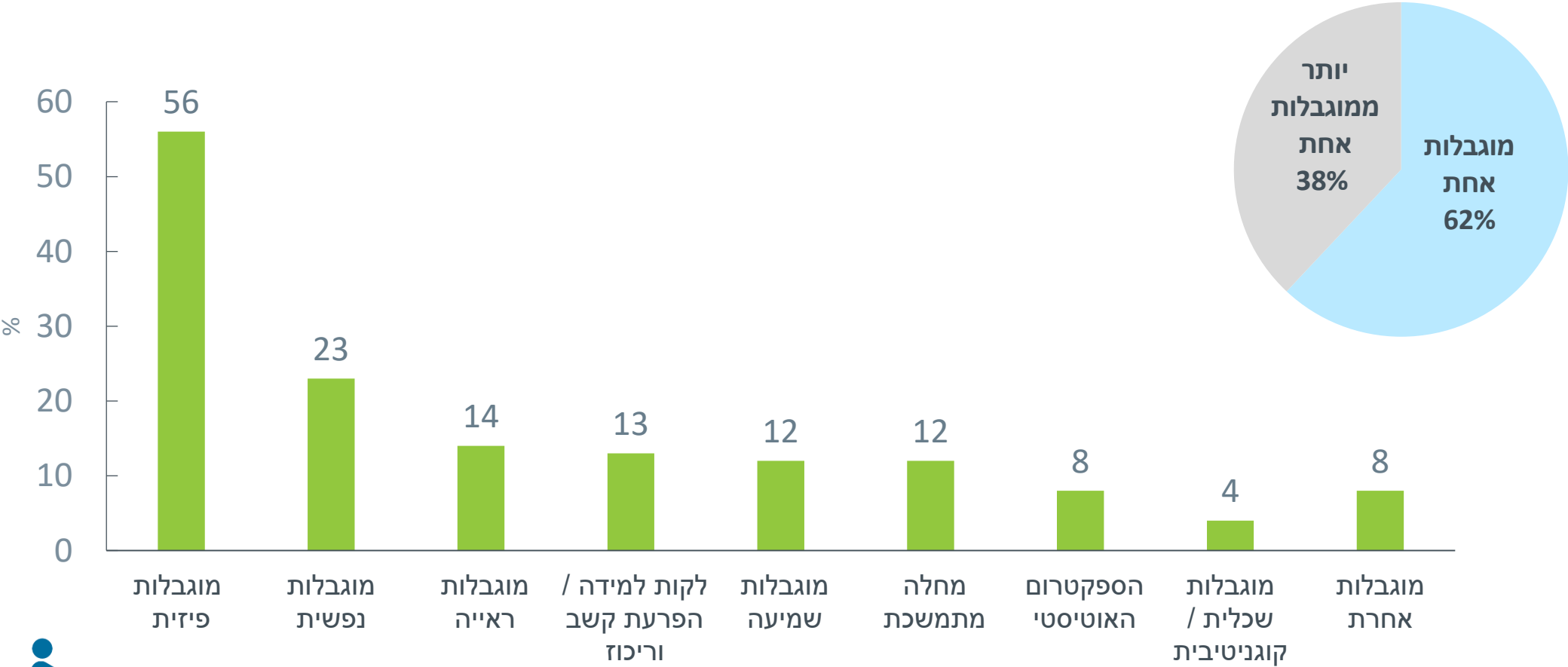

רמת דתיות

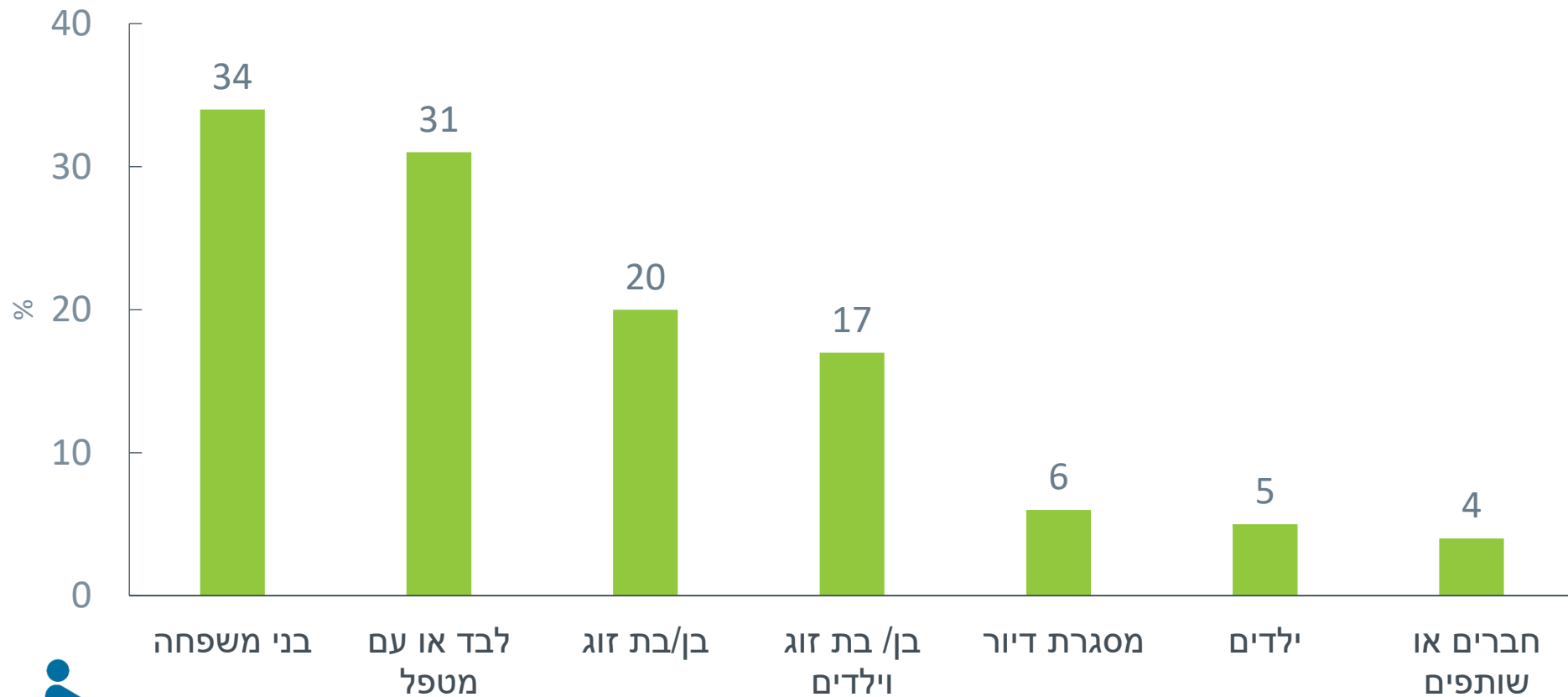
סוג המוגבלות, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

37% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

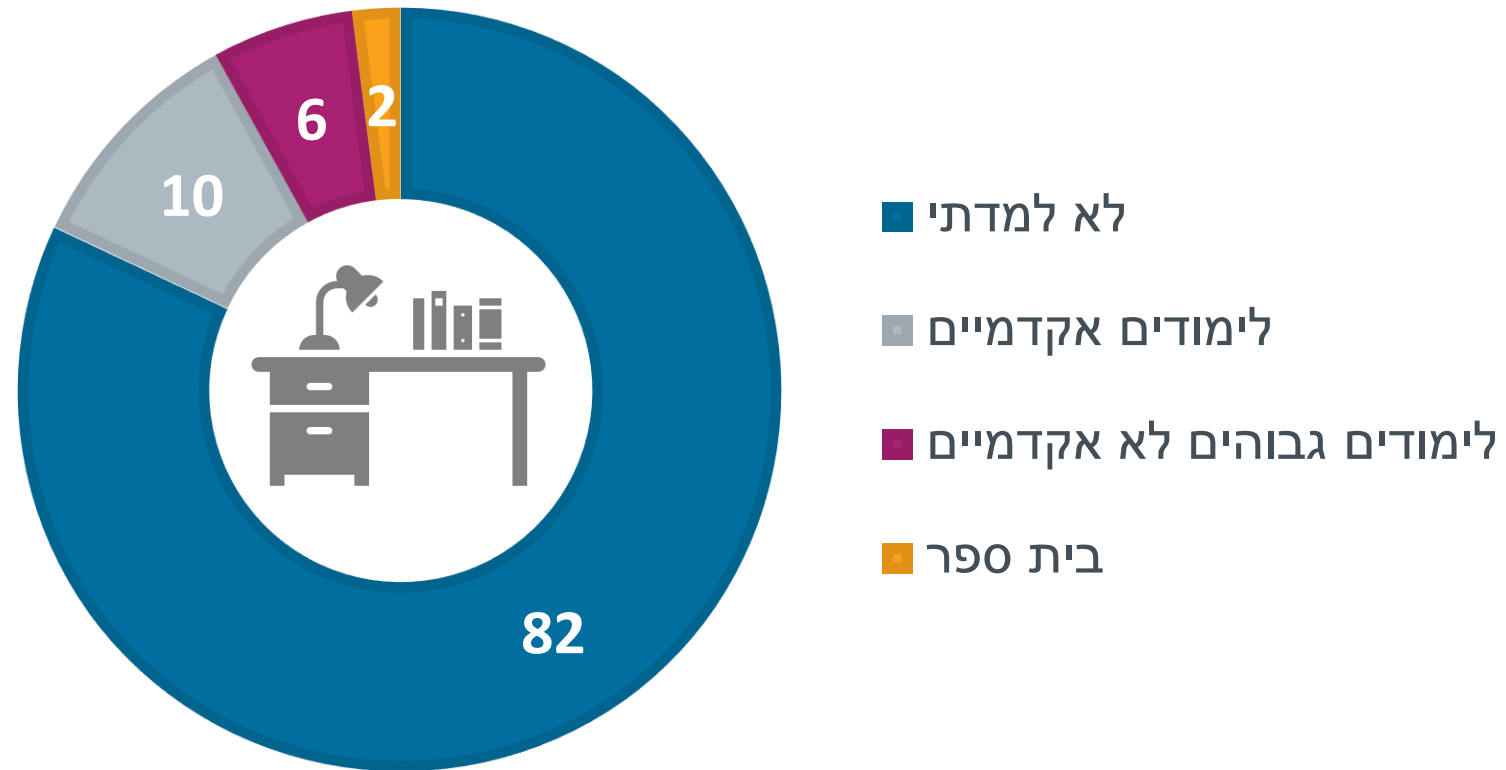
עם מי אתה גר? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

27% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

האם למדת בעת פרוץ מגפת הקורונה בחודש מארס? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

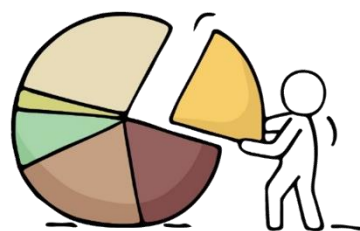

סיכום: מאפיינים דמוגרפיים של אנשים עם מוגבלות

מאפייני המשיבים אינם מייצגים את מאפייני כלל האוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות.

- 93% מן האנשים עם המוגבלות דוברי עברית
- 63% חילונים
- האנשים עם המוגבלות צעירים יחסית: 57% בני 18-44 והשאר בני 45 ויותר
- 39% נשואים, 61% לא נשואים (רווקים, גרושים או אלמנים)
- ל-84% השכלה כלשהי, ו-44% בעלי השכלה אקדמית
- סוג המוגבלות הנפוץ ביותר בקרב האנשים עם המוגבלות הוא מוגבלות פיזית (56%)

מאפיינים דמוגרפיים של המשויבים

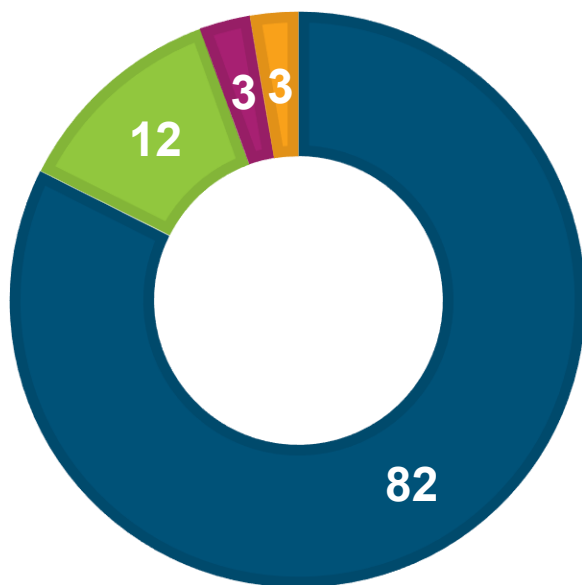
הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות

מאפיינים דמוגרפיים, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

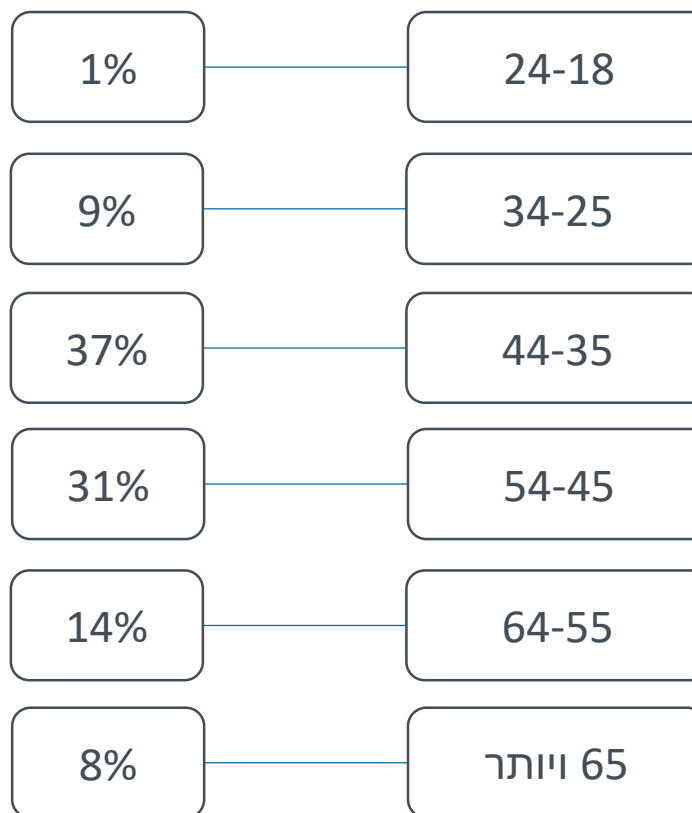

מצב משפחתי

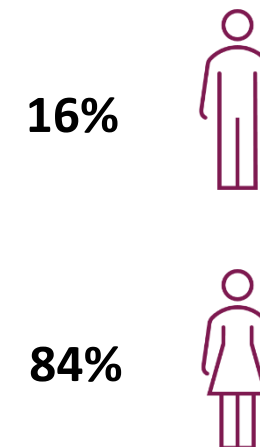

■ נשוי ■ גרוש/פרוד ■ רווק ■ אלמן

גיל ההורה

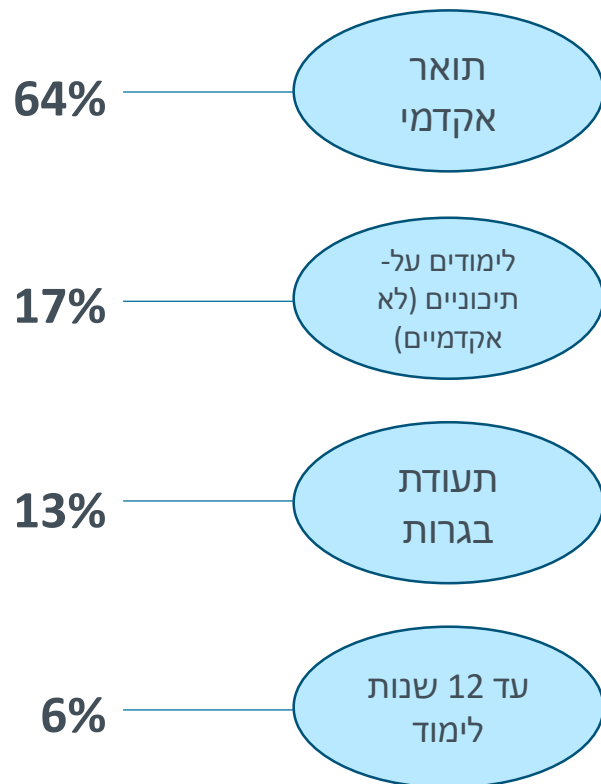
מין ההורה

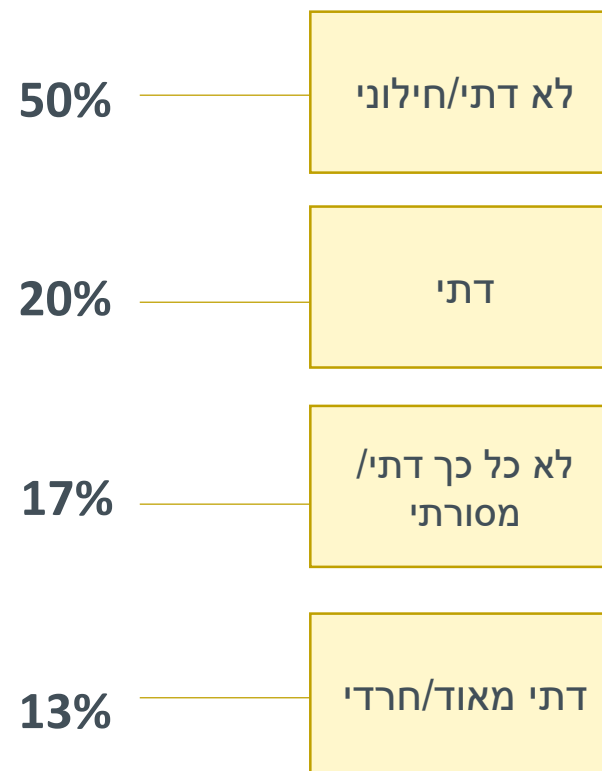
מאפיינים דמוגרפיים, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

השכלה

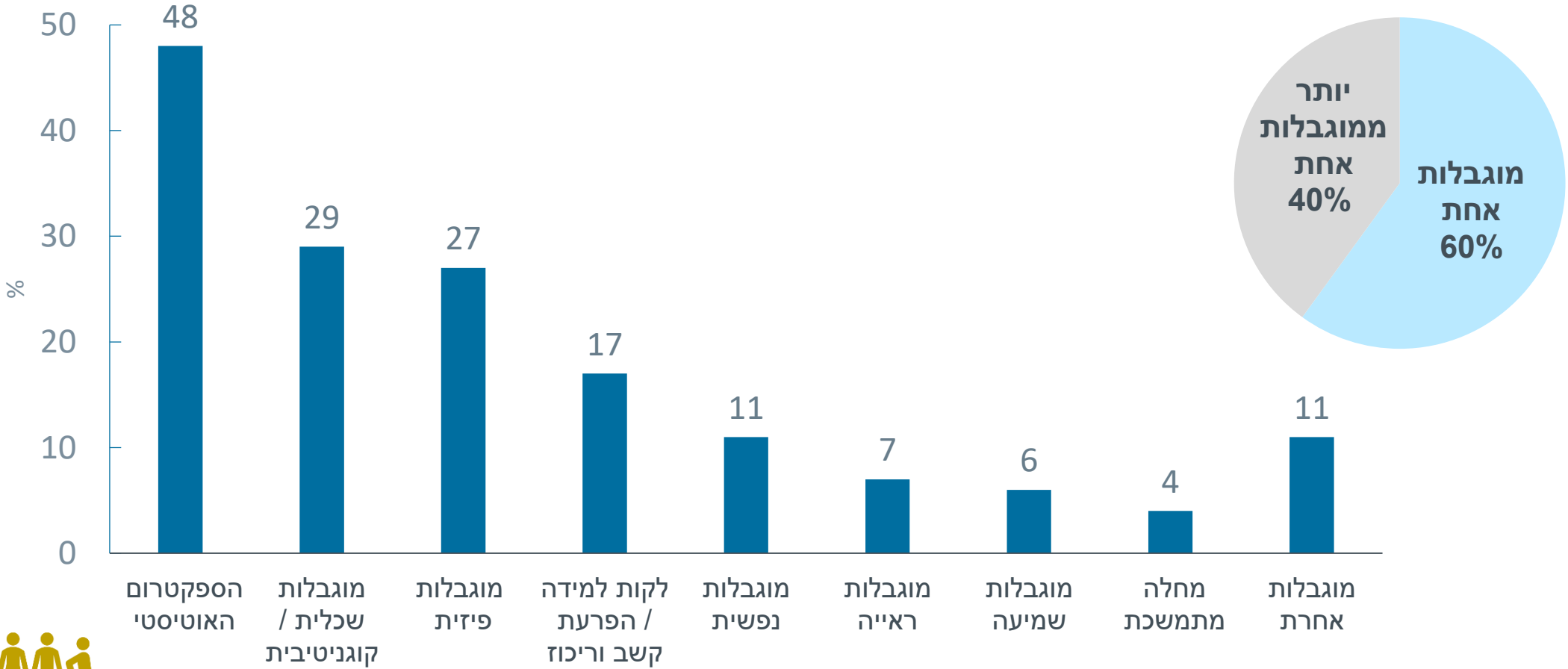

דתיות

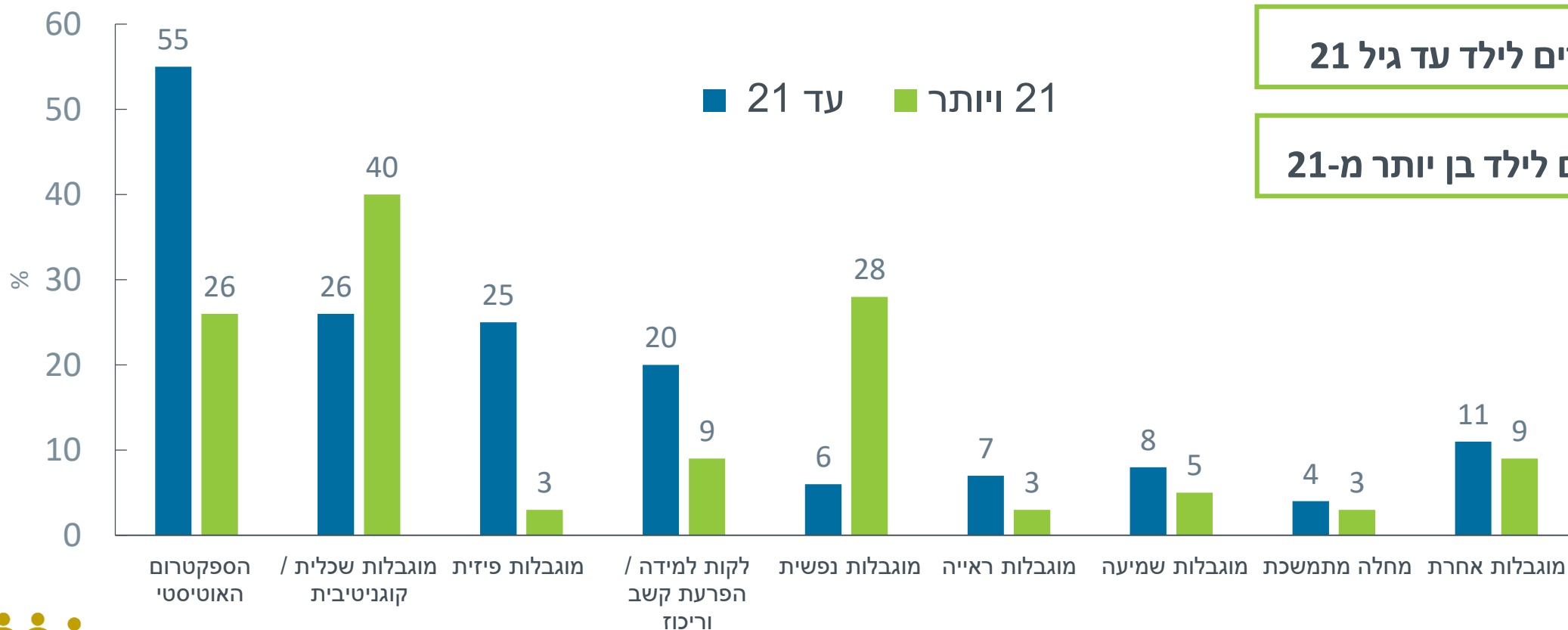
סוג המוגבלות של הבן/הבת, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

40% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סוג המוגבלות של הבן/הבת, לפי גיל, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

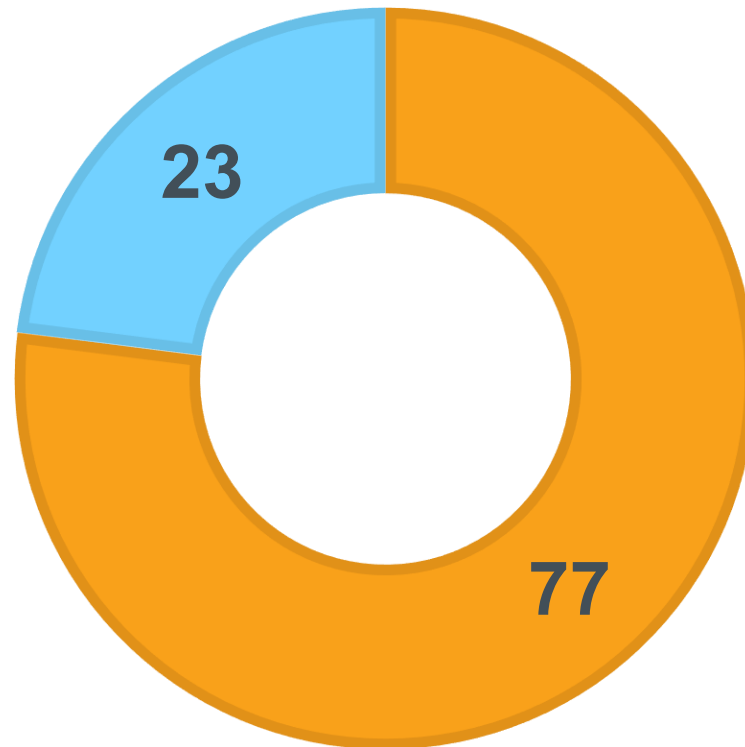
76% הורים לילד עד גיל 21

24% הורים לילד בן יותר מ-21

40% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

מספר הילדים עם מוגבלות, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

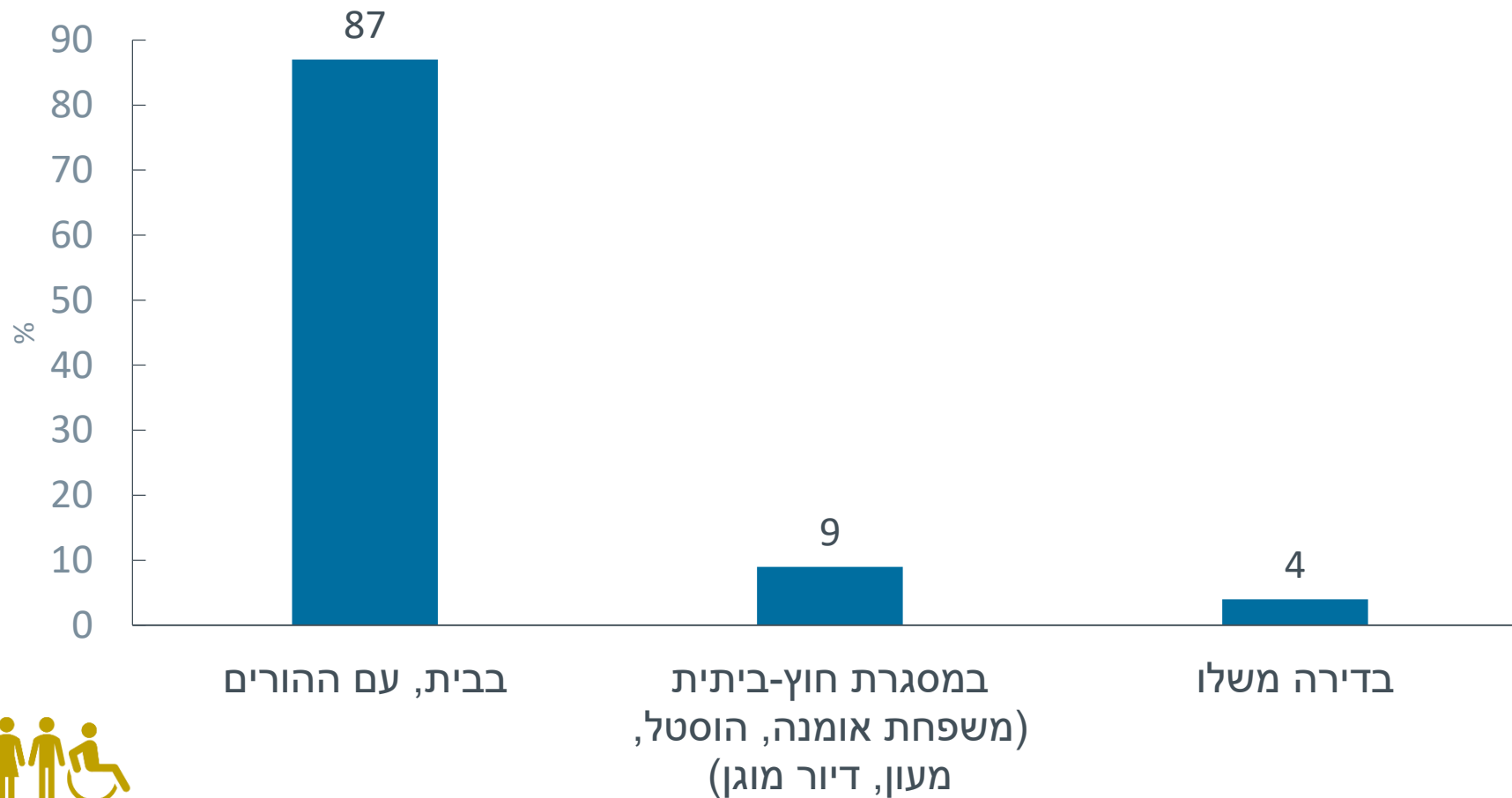

- ילד אחד עם מוגבלות
- יותר מילד אחד עם מוגבלות

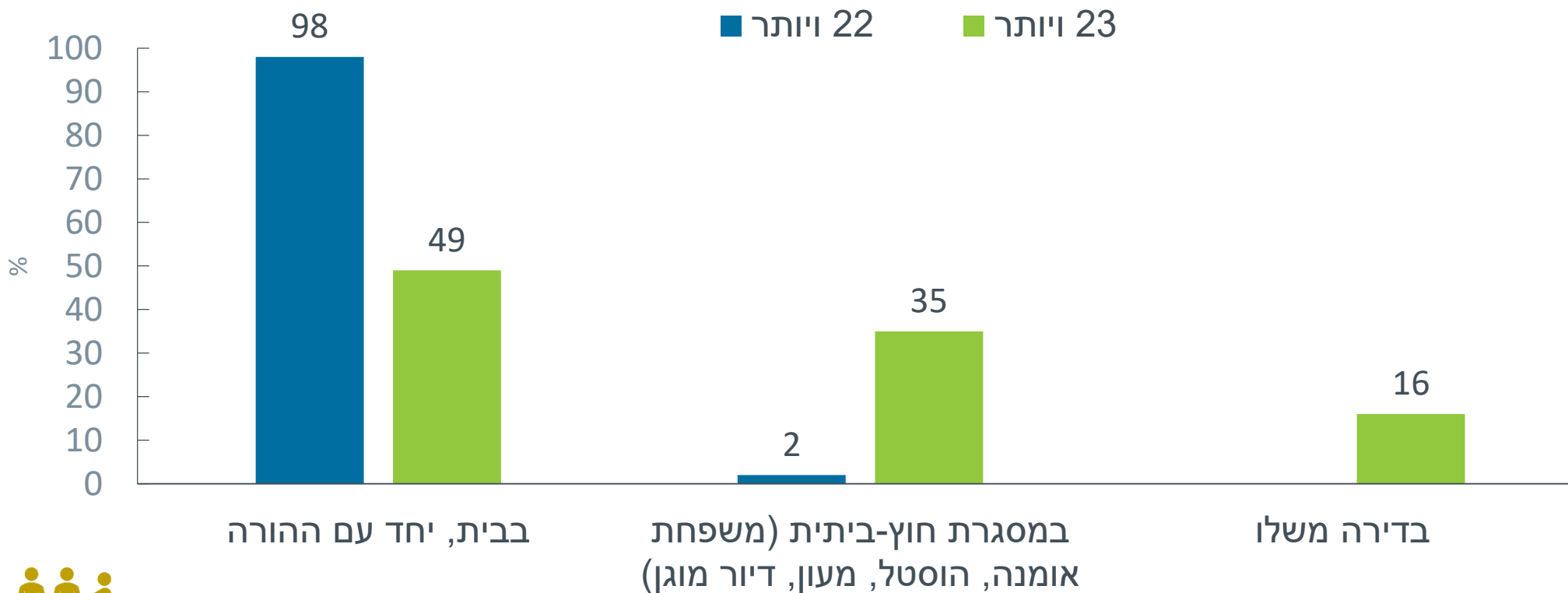

מקום המגורים של הבן/הבת, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

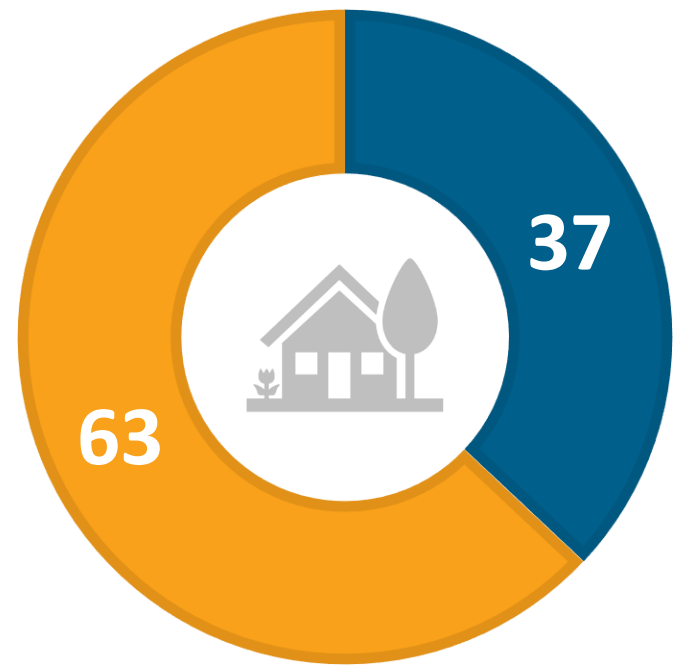

מקום מגורים של הבן/בת, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות, לפי גיל (באחוזים)

האם הבן/הבת שגרו במסגרות חוץ-ביתיות לפני פרוץ משבר הקורונה עברו לגור עם ההורים בזמן המשבר? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (N=92) (באחוזים)

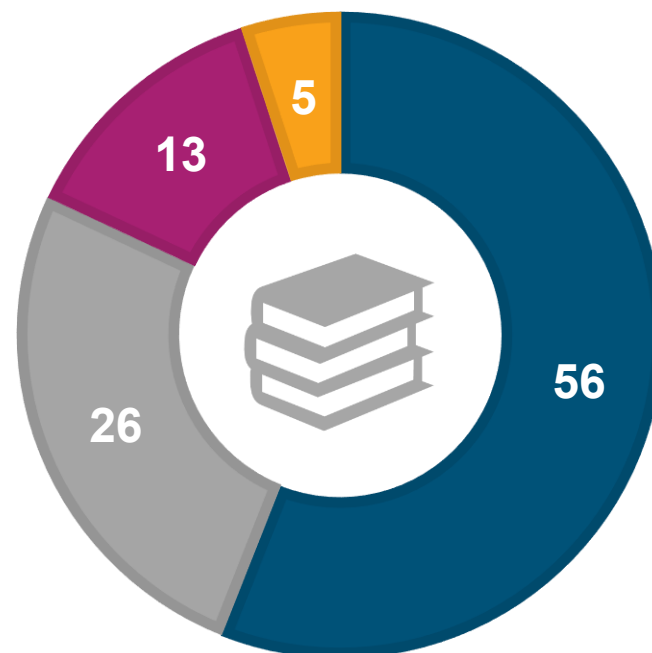

כן לא

באיזו מסגרת הבן/הבת שלך למד/ה בתקופת הקורונה? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות שילדיהם למדו בתקופת הקורונה (באחוזים)

- בית ספר / גן חינוך מיוחד
- לומד / משולב במסגרת רגילה
- כיתה קטנה בבית ספר רגיל
- קורס מקצועי / השכלה גבוהה

סיכום: מאפיינים דמוגרפיים של הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות

המשיבים לסקר אינם מהווים מדגם מייצג של הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות.

- 84% הן אימהות
- 94% מן ההורים דוברי עברית
- 50% מן ההורים חילונים
- 47% מן ההורים בני פחות מ-45
- 82% מן ההורים נשואים
- 94% בעלי השכלה כלשהי, ו-64% בעלי השכלה אקדמית
- סוג המוגבלות הנפוץ ביותר בקרב הבנים/בנות של ההורים הוא הספקטרום האוטיסטי (48%)
- ל-40% מן הבנים/בנות יותר ממוגבלות אחת
- 56% מן התלמידים לומדים במסגרות של החינוך המיוחד

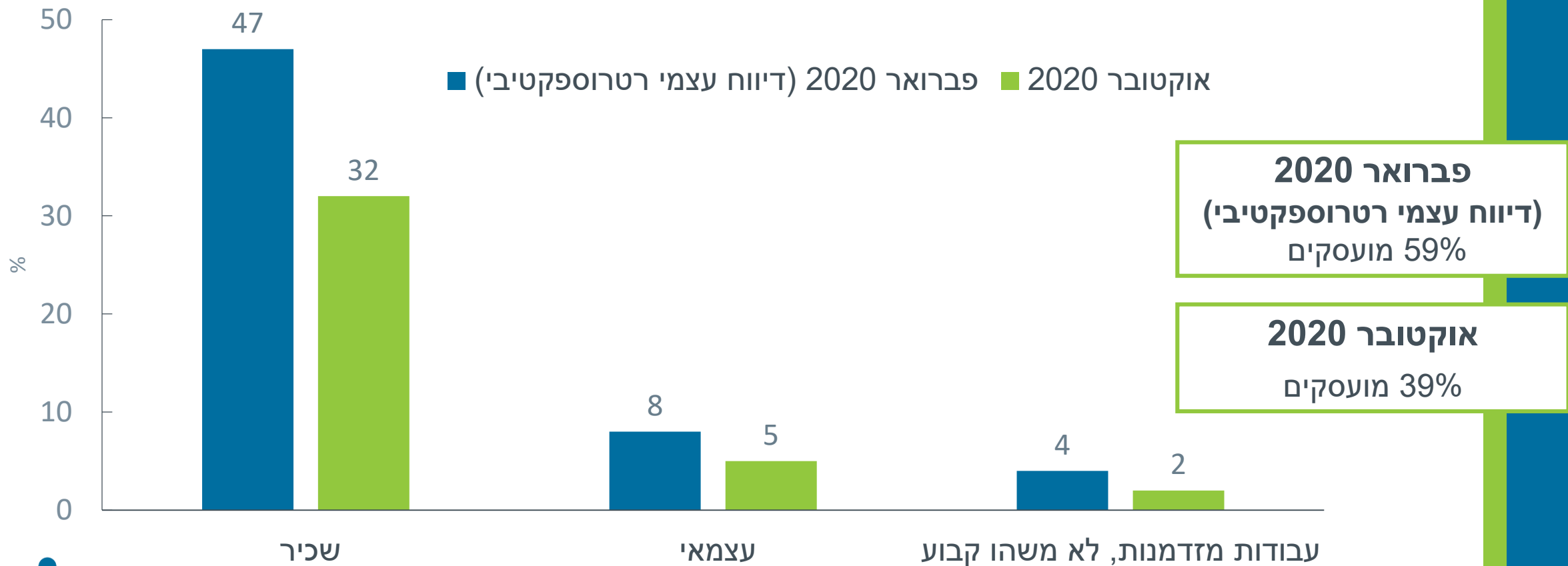
תעסוקה ומצב כלכלי

אנשים עם מוגבלות

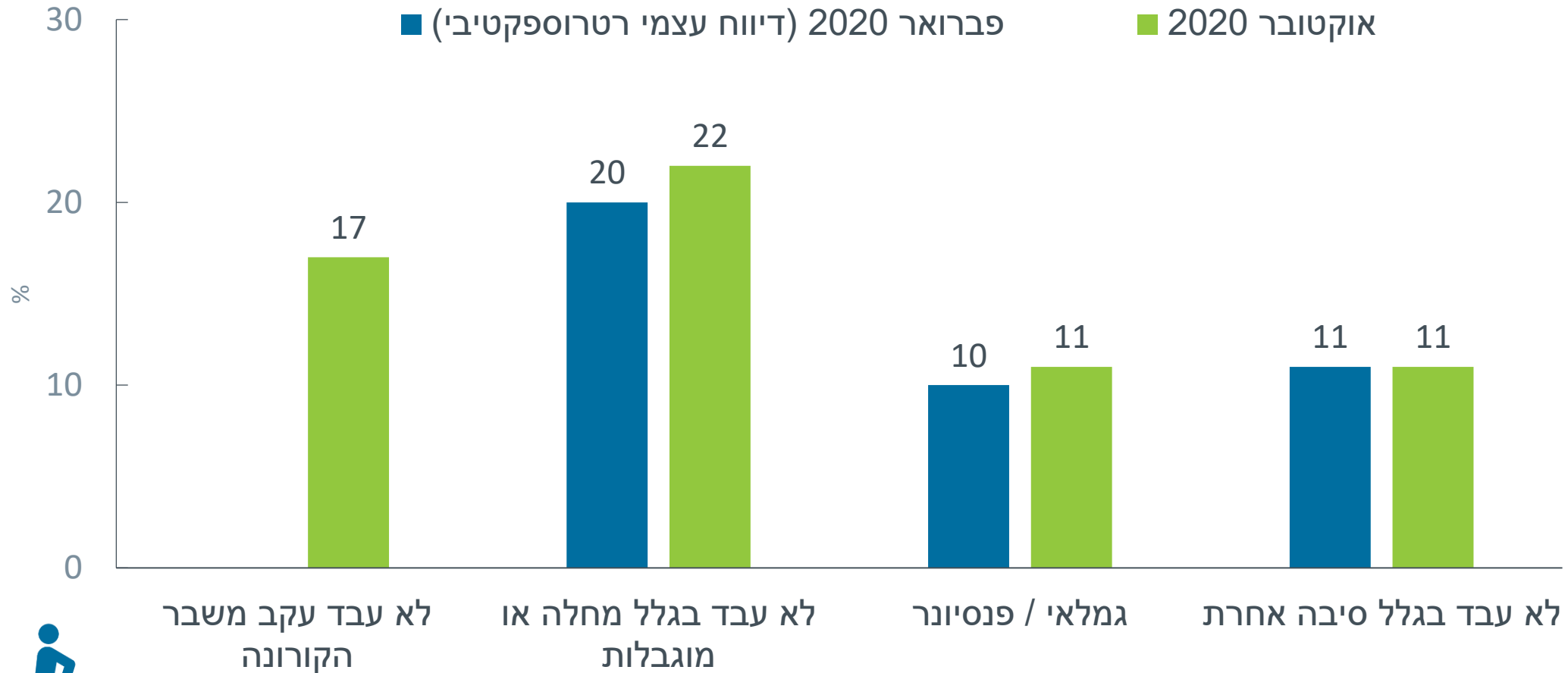

האם עבדת, ובאיזו מסגרת? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

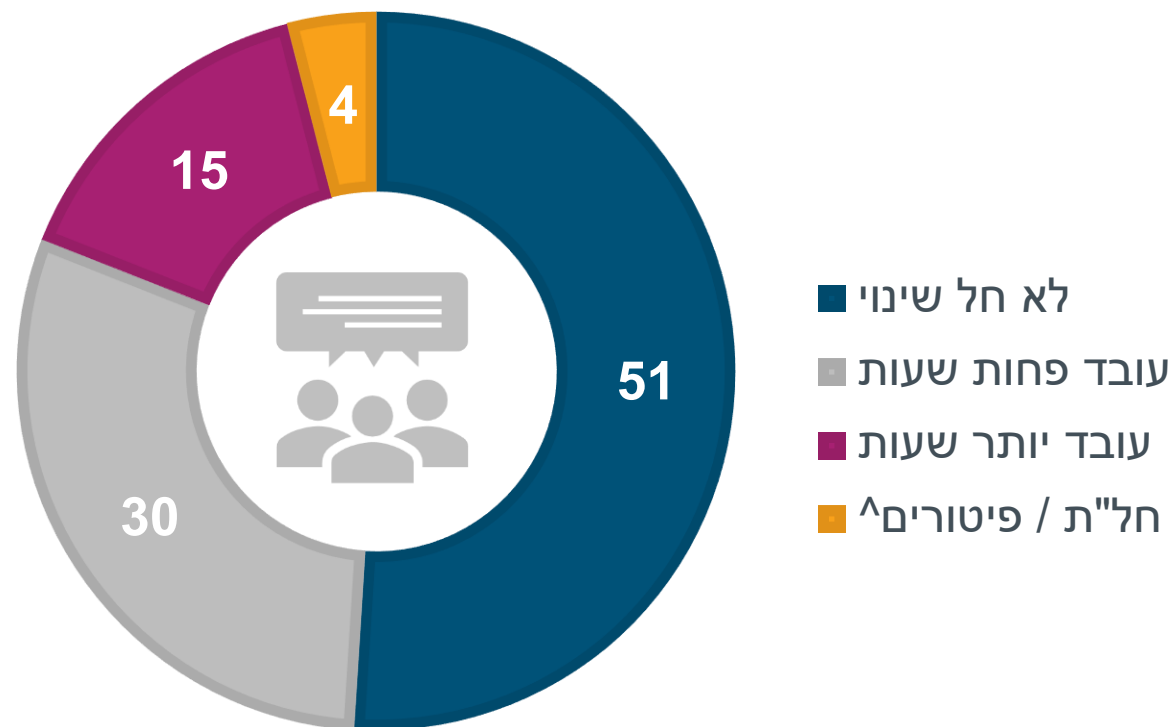

מדוע לא עבדת? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

האם חל שינוי בהיקף התעסוקה שלך מאז פרוץ משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות שהיו מועסקים באוקטובר 2020 (N=179) (באחוזים)

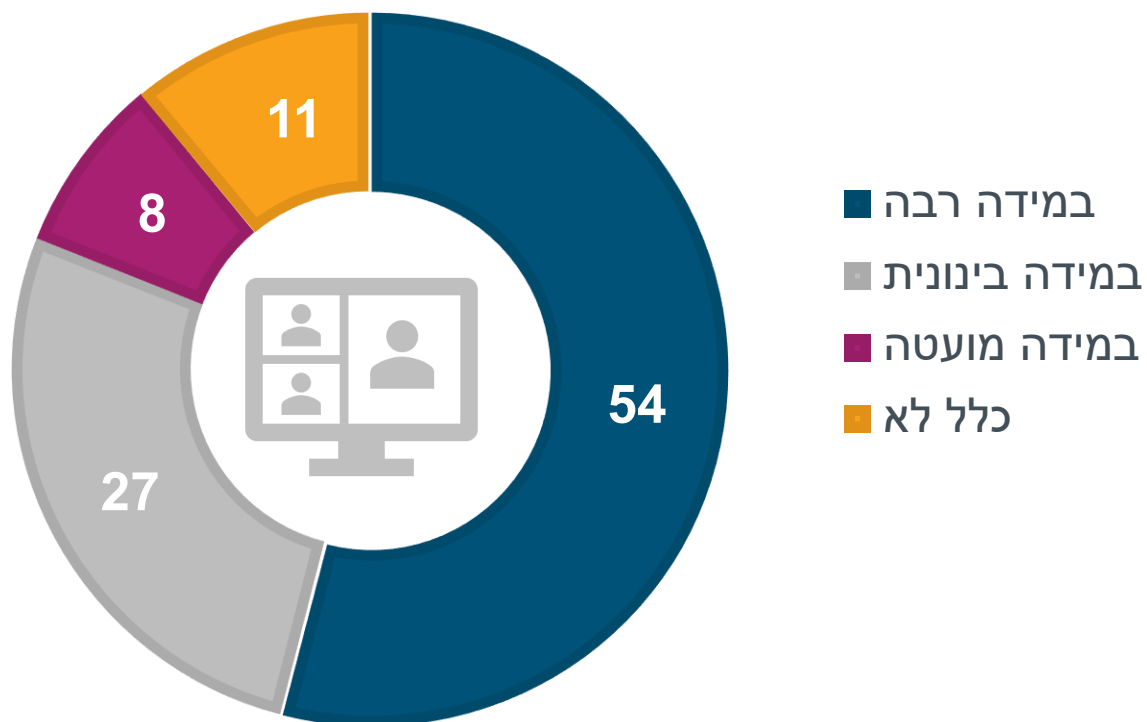

^אאנשים שפוטרו או יצאו לחל"ת החל ממאוס 2020 וחזרו לעבוד בחודש אוקטובר 2020

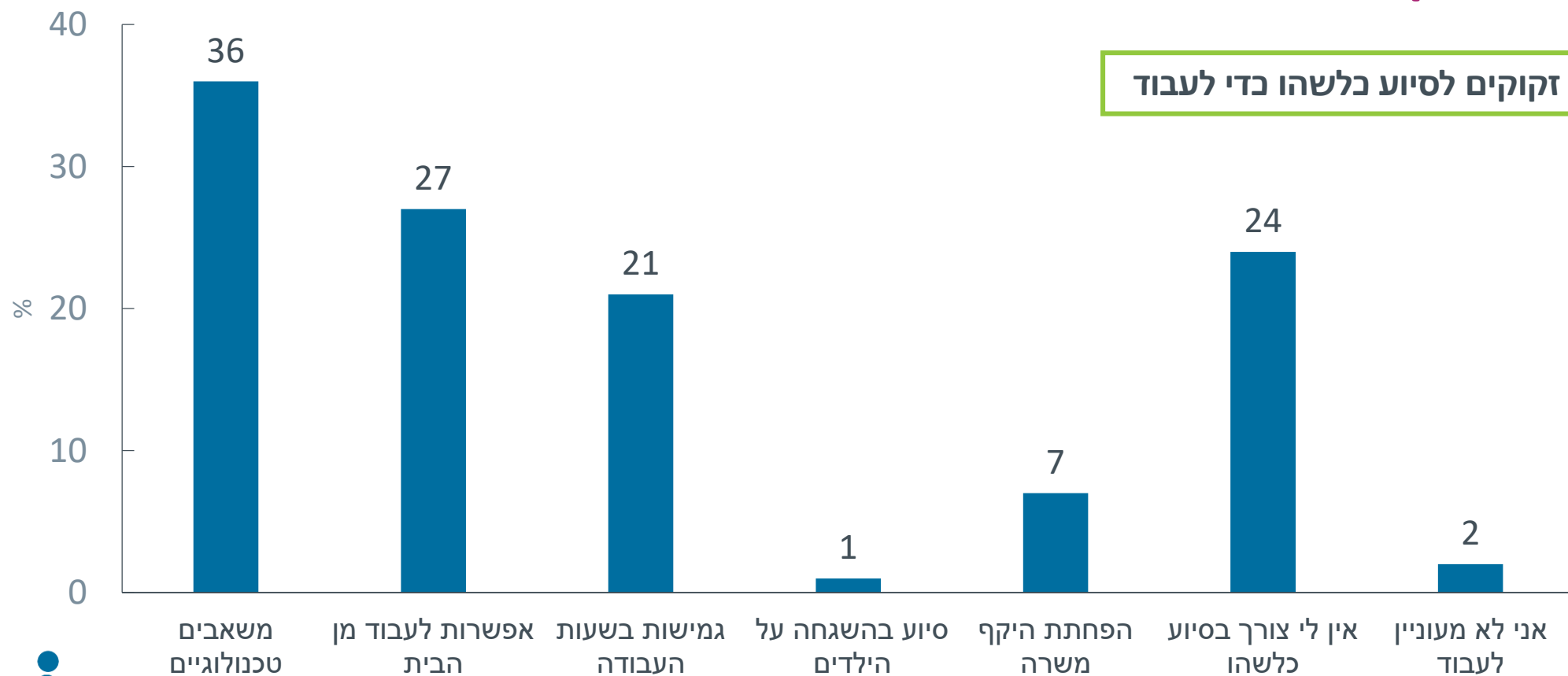

האם המעסיק מנגיש ומתחשב בך? דיווחי אנשים עם מוגבלות שהיו מועסקים באוקטובר 2020 (N=169) (באחוזים)

מה היה יכול להקל עליך לעבוד בתקופת משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות שהיו מועסקים באוקטובר 2020 (N=179) (באחוזים)

74% ציינו כי היו זקוקים לסיוע כלשהו כדי לעבוד

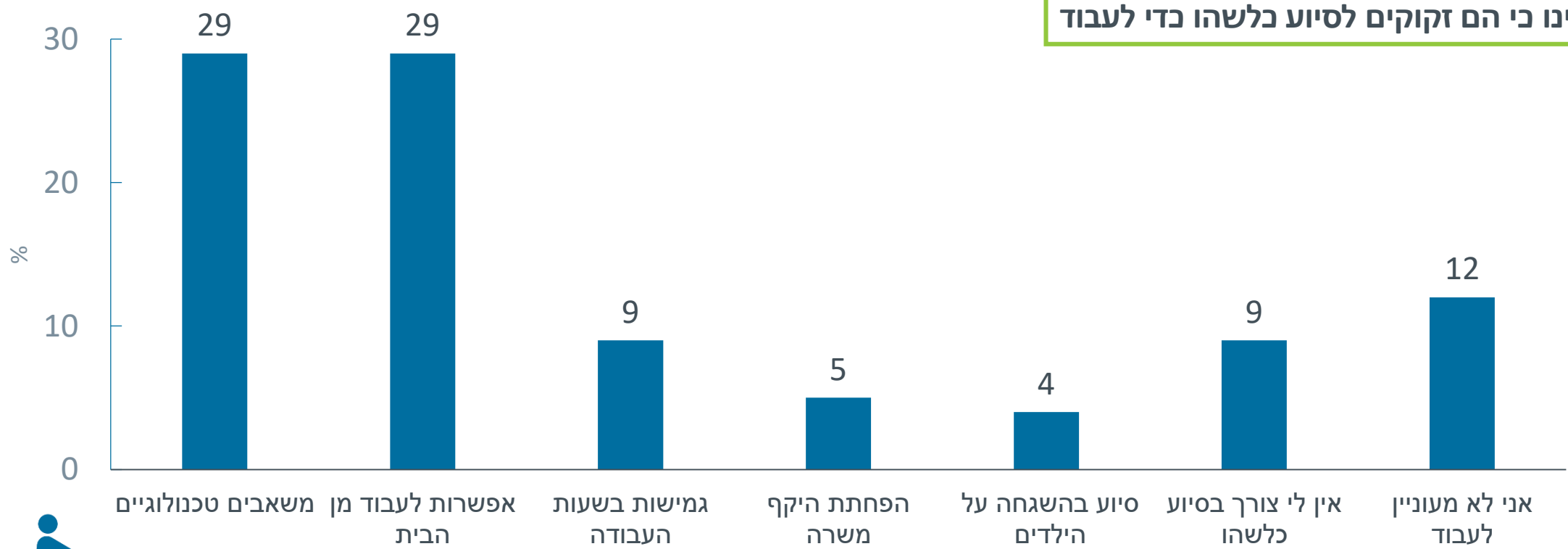

39% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

מה היה יכול להקל עליך לעבוד בתקופת משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות שלא היו מועסקים באוקטובר 2020 (N=286) (באחוזים)

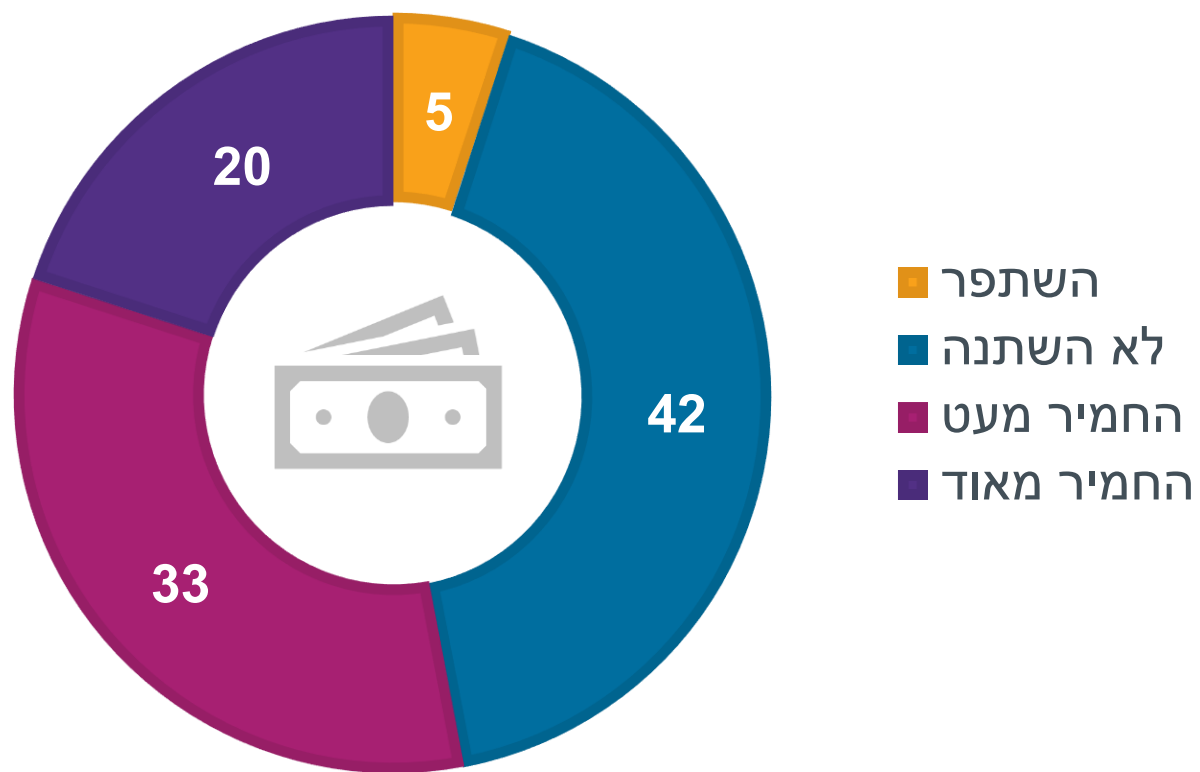
79% ציינו כי הם זקוקים לסיוע כלשהו כדי לעבוד

35% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

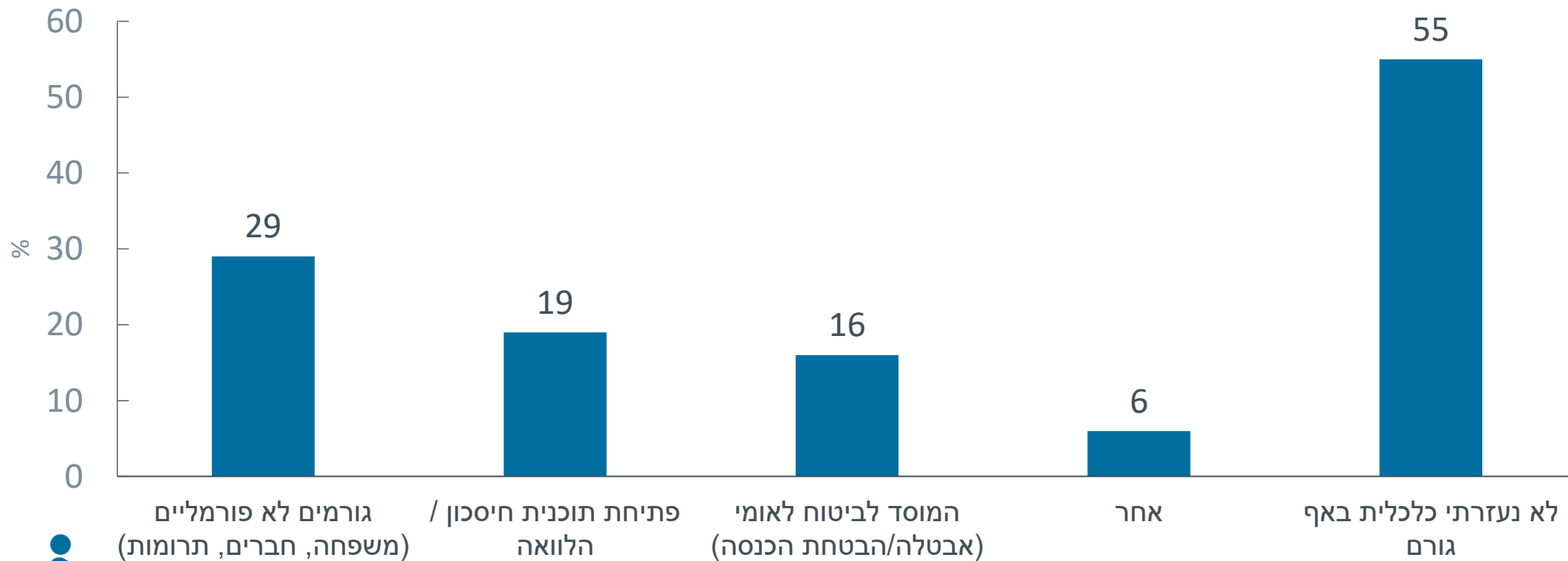

האם חל שינוי במצב הכלכלי שלך מאז פרוץ משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

האם מאז פרוץ משבר הקורונה נאלצת להיעזר כלכלית בגורמים שונים? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

15% מן המשיבים נעזרו ביותר מגורם אחד, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סיכום: תעסוקה – אנשים עם מוגבלות

- אחוז המועסקים לפני פרוץ משבר הקורונה בקרב אנשים עם מוגבלות מקרב משיבי הסקר (59%) גבוה מאחוז המועסקים בקרב אנשים עם מוגבלות בכלל האוכלוסייה (53%)^א. ממצא זה קשור לכך שהמשיבים במחקר הנוכחי אינם מהווים מדגם מייצג של אנשים עם מוגבלות, אלא תת-קבוצה בעלת יכולות גבוהות יחסית. המשיבים מאופיינים בהשכלה גבוהה יחסית, באוריינות דיגיטלית, ביכולת קוגניטיבית המאפשרת להשיב לשאלון, הם מקושרים לגורמי סיוע ותמיכה (באמצעותם הועברו רוב השאלונים) והם צעירים יותר (ראו פירוט מלא של מאפייני המשיבים בשקפים 8-13).
- למרות מאפיינים אלה ושיעורי התעסוקה הגבוהים בקבוצה זו, המשיבים דיווחו על השפעה ניכרת של משבר הקורונה על מצבם התעסוקתי. 39% מן המשיבים דיווחו כי בחודש אוקטובר 2020 הם היו מועסקים – ירידה של 20 נקודות אחוז לעומת הדיווח על מצבם התעסוקתי בחודש פברואר 2020 (לפני פרוץ משבר הקורונה), אשר עמד על 59%.
- 17% מקרב האנשים עם מוגבלות שהשתתפו במחקר דיווחו כי הם אינם עובדים בשל משבר הקורונה, מעט יותר משיעור האנשים שהשיבו כך בכלל האוכלוסייה בחודש אוקטובר 2020 (15%)^א. סביר להניח כי שיעור האנשים עם מוגבלות שאינם עובדים עקב משבר הקורונה גבוה יותר מן הממצא בסקר הנוכחי, שכן על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), שיעור גבוה של אנשים שאינם מועסקים בשל משבר הקורונה הועסק בעבר בתחומים שאינם דורשים אוריינות דיגיטלית, כגון שירותי אירוח ואוכל ומסחר, ויש מקום להניח שחלקם לא השיבו לשאלון זה. כמו כן שיעור הבלתי מועסקים בחודש אוקטובר היה הגבוה ביותר בקרב גילי 60 ויותר, ואילו התפלגות הגיל של משיבי הסקר הנוכחי מעידה על כך שהם שייכים לשכבות הגיל הצעירות יותר.
- מפברואר 2020 ועד אוקטובר 2020 חלה עלייה של 2% במספר האנשים שדיווחו כי הם אינם עובדים בשל המוגבלות שלהם. כלומר, 2% נוספים אינם עובדים בשל החמרה שחלה במצבם בתקופת משבר הקורונה ואינה מאפשרת להם לעבוד.

^א ברלב, ל., פור, י. ואורן, י. (2020). אנשים עם מוגבלות בישראל 2020, נתונים סטטיסטיים נבחרים. מכון מאירס-ג'וינט ברוקדייל ונציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
^א עיבוד של מכון ברוקדייל לנתוני ירחון סקר כוח אדם של הלמ"ס, אוקטובר 2020.

סיכום: מצב כלכלי – אנשים עם מוגבלות

- מרבית המשיבים לסקר, הן בקרב המועסקים (74%) הן בקרב הבלתי מועסקים (79%) מעוניינים בסיוע כלשהו כדי לעבוד בתקופת משבר הקורונה.
- על פי נתוני הלמ"ס, בחודש נובמבר 2020 חלה בקרב 42% מן האנשים בכלל האוכלוסייה החמרה במצב הכלכלי שלהם ושל משפחתם בעקבות משבר הקורונה. בקרב אנשים עם מוגבלות המצב חמור אף יותר: יותר ממחצית מן המשיבים (53%) העידו כי במצבם הכלכלי חלה החמרה בעקבות משבר הקורונה.^א
- 45% מן המשיבים לסקר נעזרו כלכלית בגורמים שונים בתקופת משבר הקורונה.

^א הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2020). הודעה לתקשורת: החוסן האזרחי בתקופת משבר הקורונה, בקרב בני 21 ומעלה: ממצאים מהגל הרביעי של הסקר שנערך בנובמבר בצל המשבר.

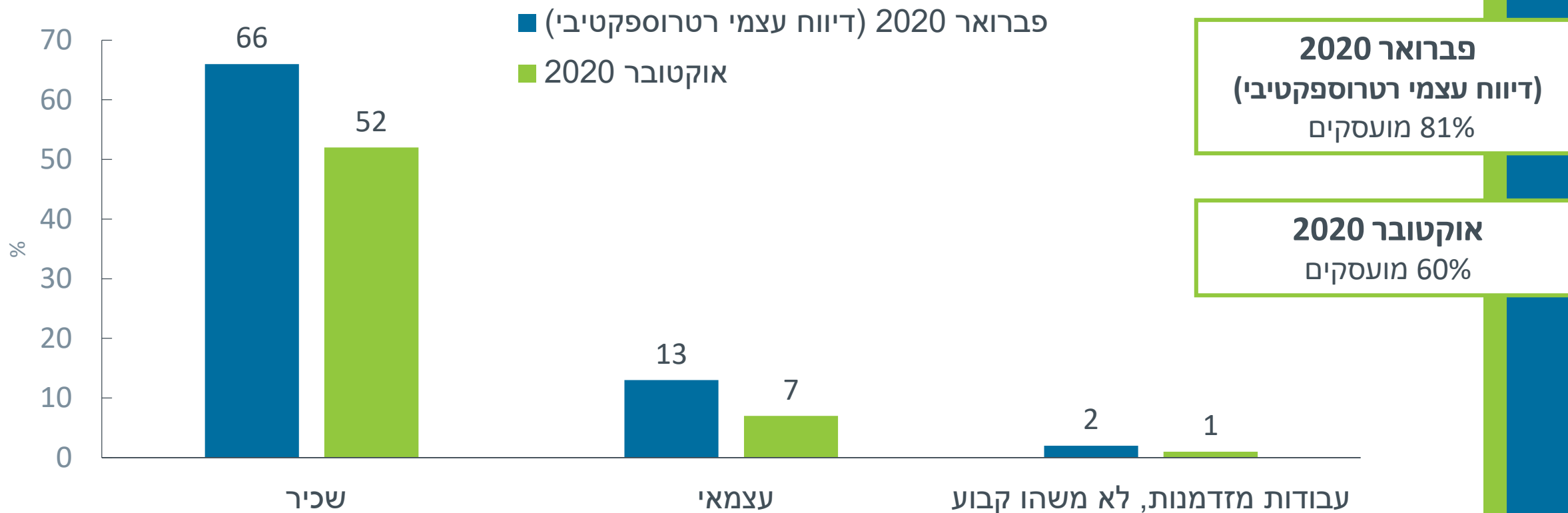
תעסוקה ומצב כלכלי

הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות

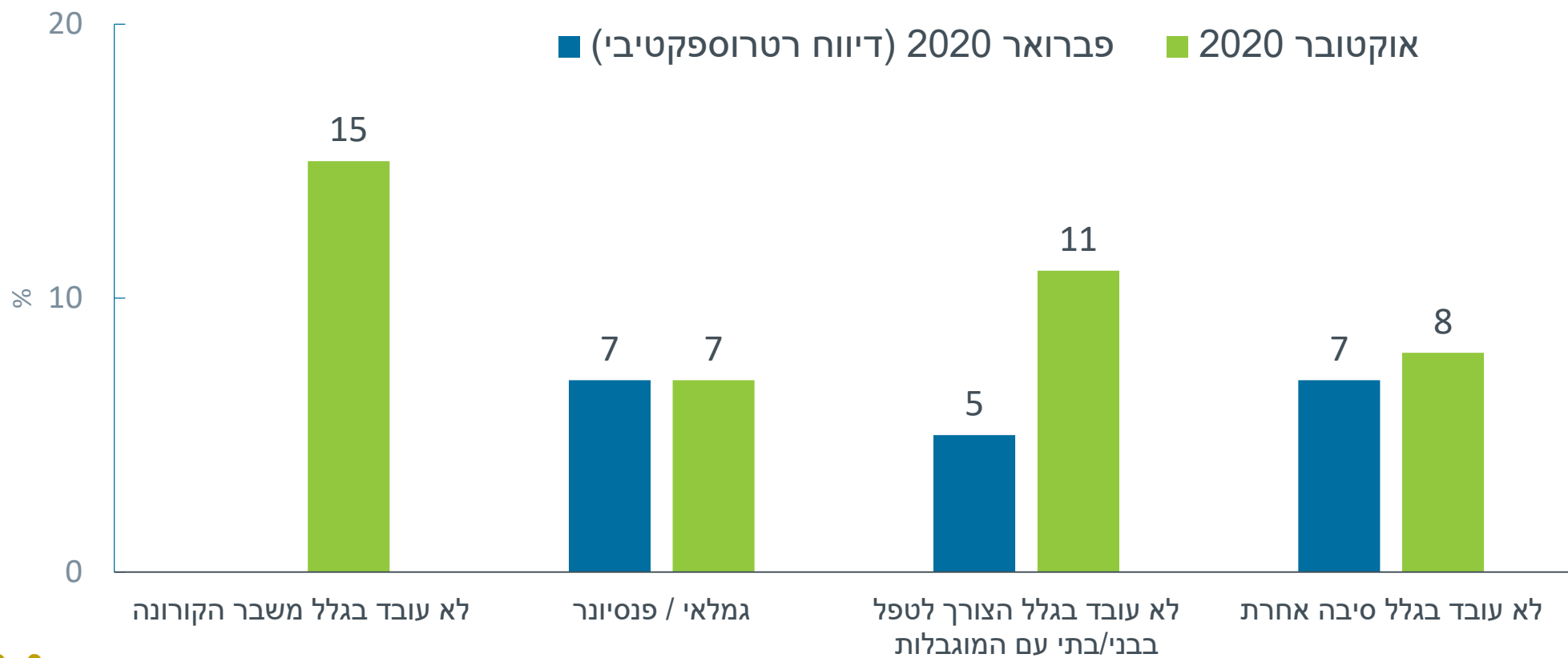

האם עבדת, ובאיזו מסגרת? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

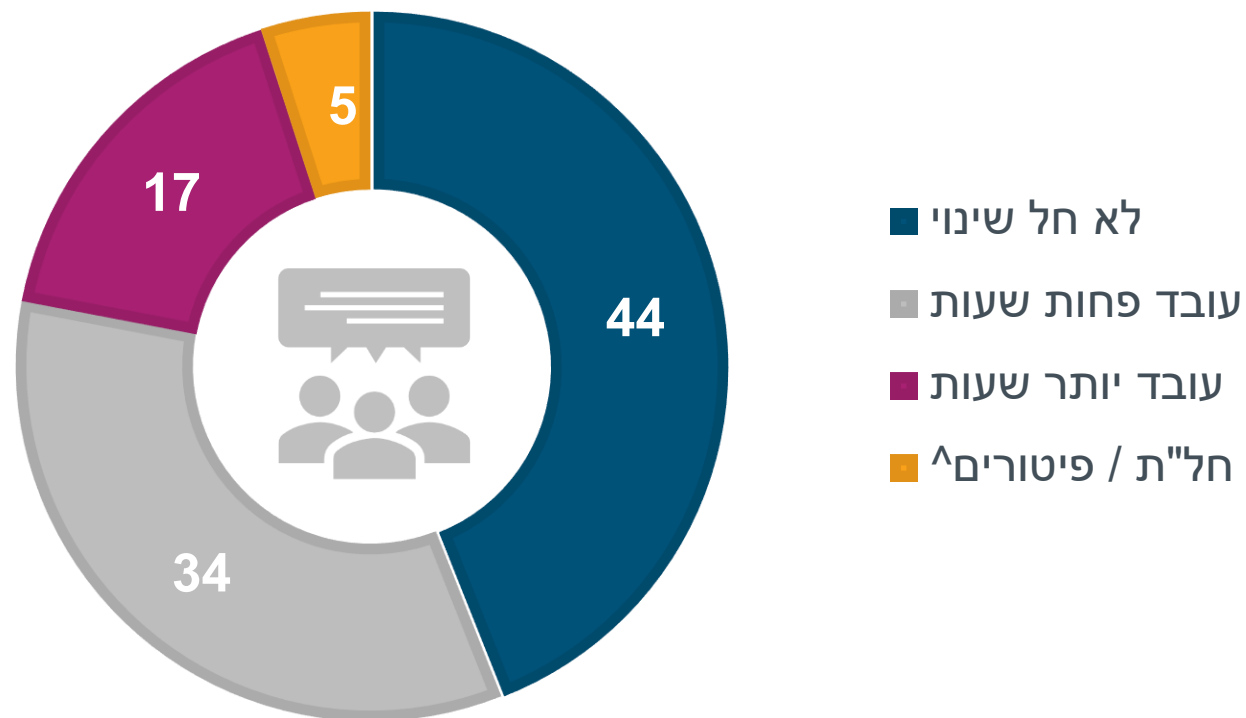

מדוע לא עבדת? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

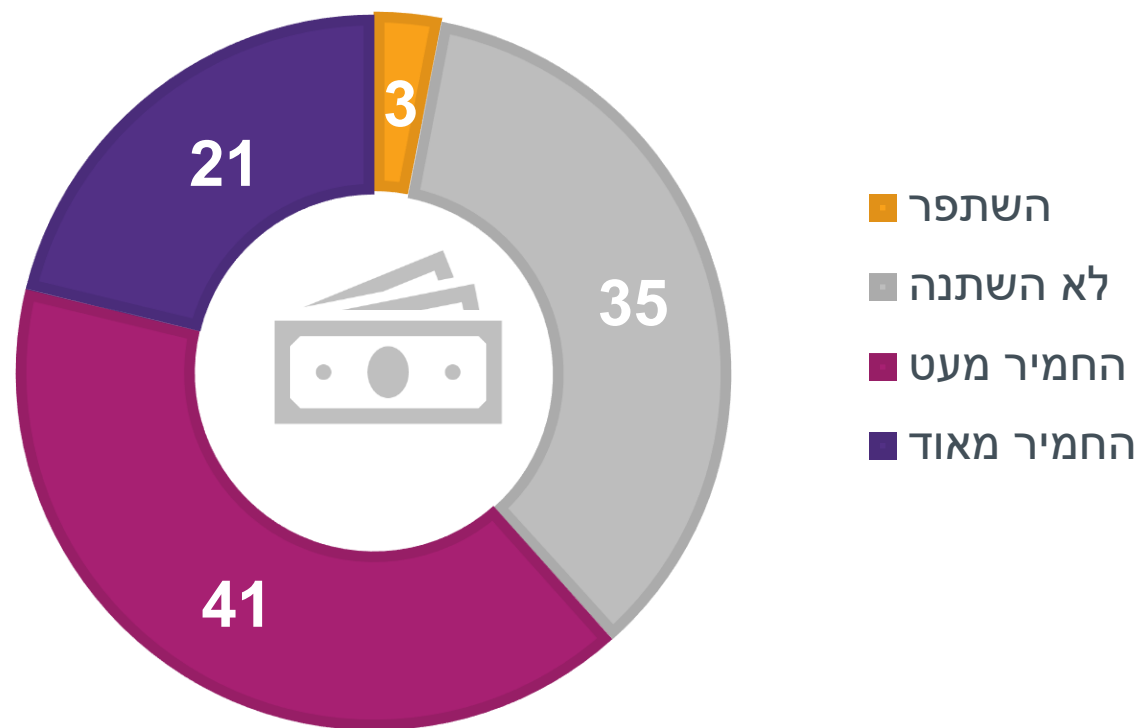
האם חל שינוי בהיקף התעסוקה שלך מאז פרוץ משבר הקורונה? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות שהיו מועסקים באוקטובר 2020 (N=373) (באחוזים)

[^]אנשים שפוטרו או יצאו לחל"ת החל ממאוס 2020 וחזרו לעבוד, בחודש אוקטובר 2020

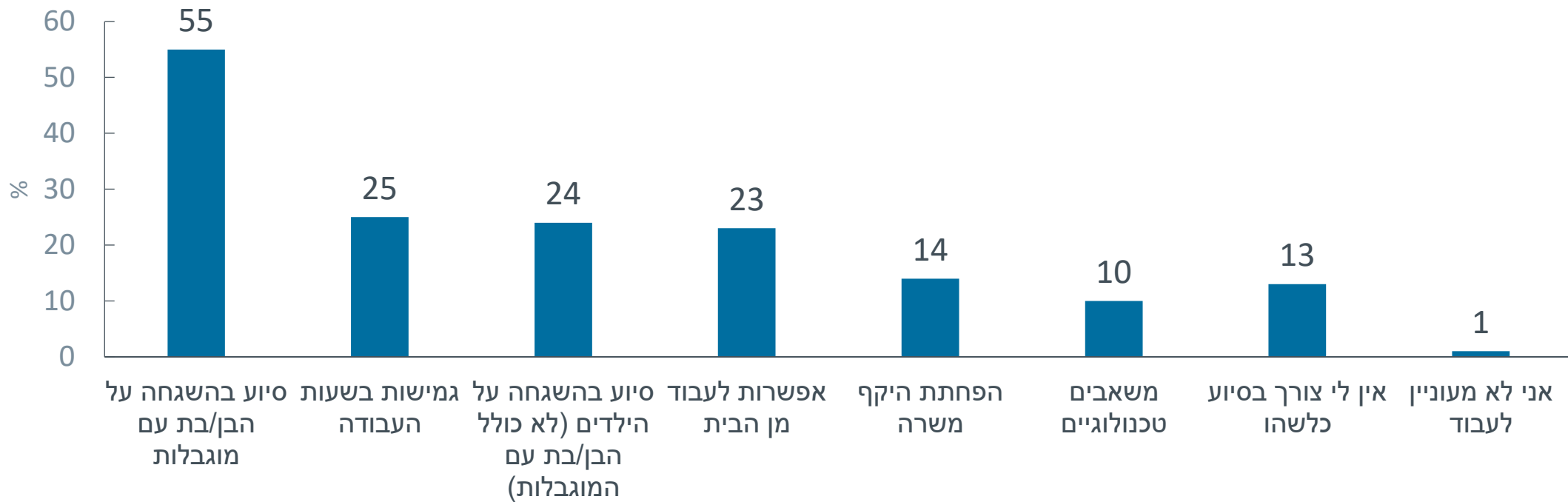
האם חל שינוי במצב הכלכלי שלך מאז פרוץ משבר הקורונה? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

מה יכול היה להקל עליך לעבוד בתקופת משבר הקורונה? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות שהיו מועסקים באוקטובר 2020 (N=380) (באחוזים)

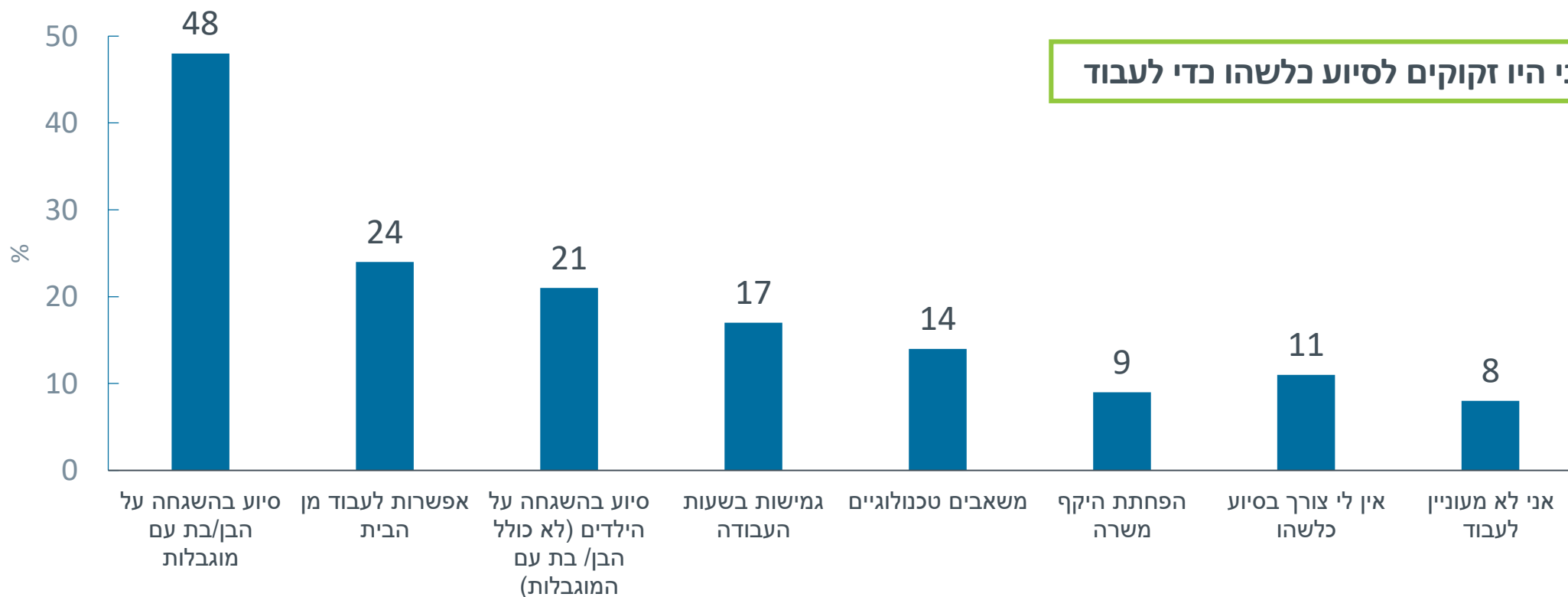

86% ציינו כי היו זקוקים לסיוע כלשהו כדי לעבוד

50% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

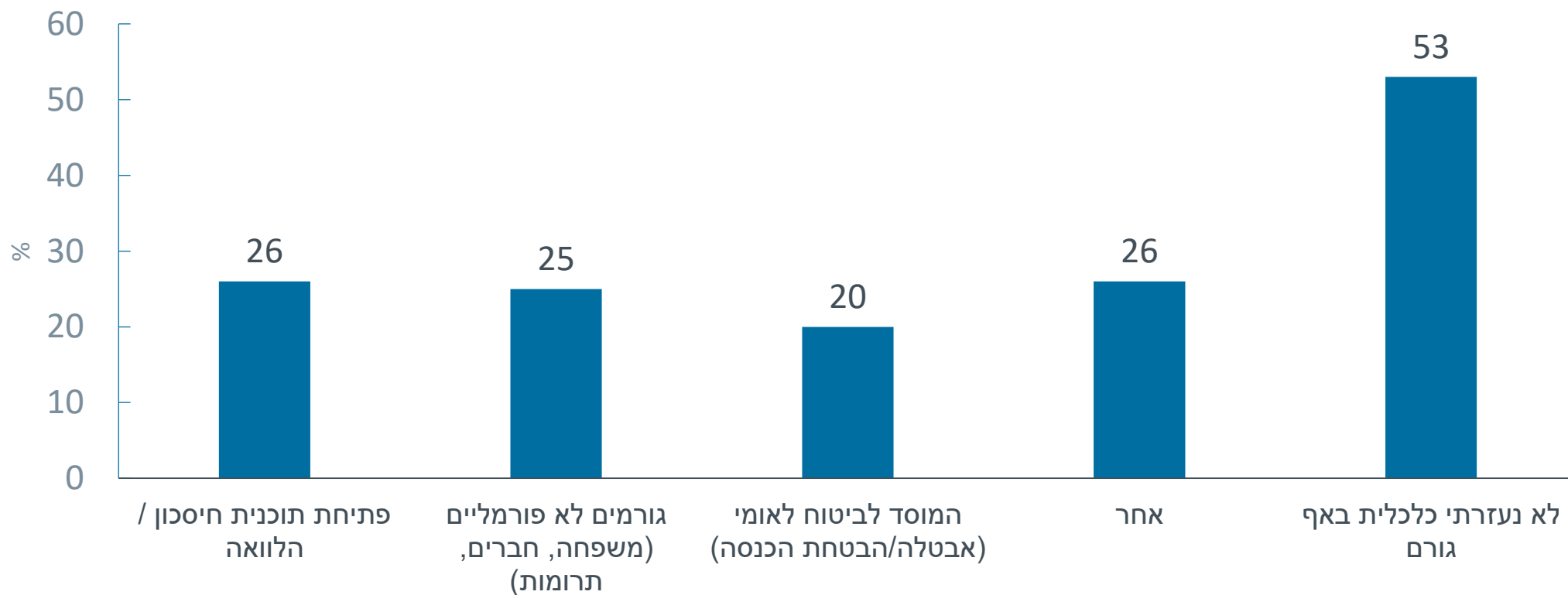
מה יכול היה להקל עליך לעבוד בתקופת מגפת הקורונה? (באחוזים) דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות שלא היו מועסקים באוקטובר 2020 (N=255)

44% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

האם מאז פרוץ משבר הקורונה נאלצת להיעזר כלכלית בגורמים שונים? (באחוזים)

19% מן המשיבים נעזרו ביותר מגורם אחד, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סיכום: תעסוקה ומצב כלכלי – הורים

- 81% מן ההורים שהשיבו לסקר עבדו לפני משבר הקורונה, שיעור דומה לאחוז המועסקים בקרב אנשים ללא מוגבלויות בכלל האוכלוסייה (80%).^א
- 60% מן ההורים דיווחו כי היו מועסקים בחודש אוקטובר 2020. ירידה של 21% לעומת דיווחיהם על חודש פברואר 2020 (לפני פרוץ משבר הקורונה).
- 15% מן ההורים מדווחים כי אינם עובדים בגלל משבר הקורונה, שיעור זהה לאחוז האנשים שלא עובדים בגלל משבר הקורונה בכלל האוכלוסייה (15%).^א נוסף לכך, אחוז ההורים שענו כי אינם עובדים בשל הצורך לטפל בבן/בת עם המוגבלות עלה מ-5% ל-11%.
- 34% מבין המועסקים מקרב ההורים עובדים פחות שעות מאז פרוץ משבר הקורונה.
- 61% מן ההורים מדווחים על החמרה במצבם הכלכלי בעקבות משבר הקורונה. שיעור גבוה משיעורם של מי שמדווחים על החמרה במצבם הכלכלי בכלל האוכלוסייה (42%).^א
- מרבית ההורים שהשיבו לסקר, הן בקרב המועסקים (86%) הן בקרב הבלתי מועסקים (81%) מעוניינים בסיוע כלשהו כדי לעבוד בתקופת משבר הקורונה.
- 47% מן המשיבים נעזרו כלכלית בגורמים שונים בתקופת משבר הקורונה.

^א ברלב, ל., פור, י., ואורן, י. (2020). אנשים עם מוגבלות בישראל 2020, נתונים סטטיסטיים נבחרים. מכון ברוקדייל ונציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

^א עיבוד של מכון ברוקדייל לנתוני ירחון סקר כוח אדם של הלמ"ס, אוקטובר 2020.

^א הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) (2020). הודעה לתקשורת: החוסן האזרחי בתקופת משבר הקורונה, בקרב בני 21 ומעלה: ממצאים מהגל הרביעי של הסקר שנערך בנובמבר בצל המשבר.

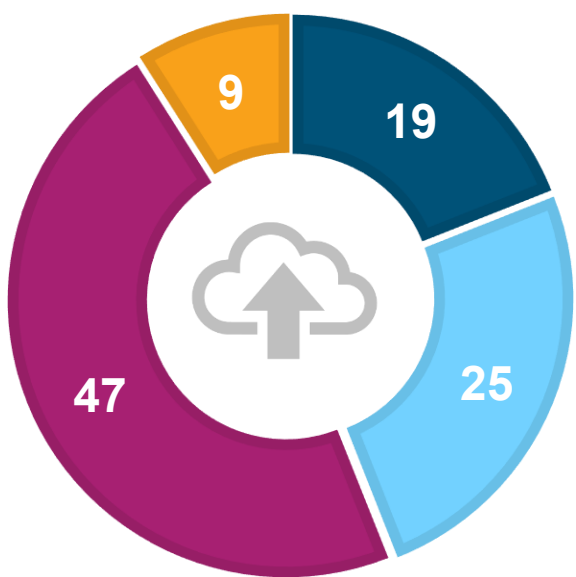

לימודים

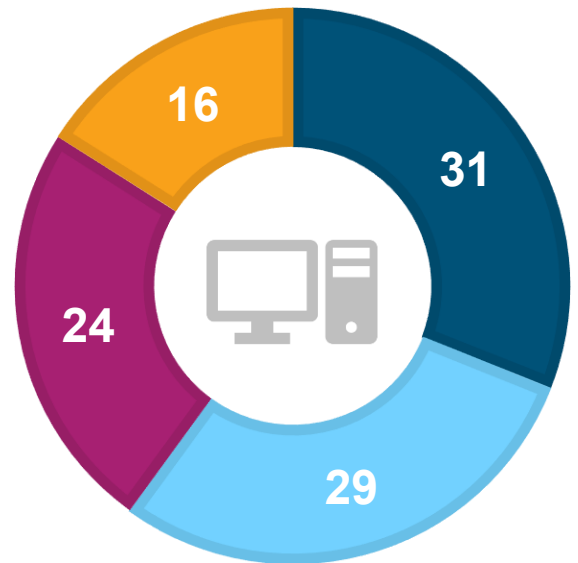

השתתפות בלמידה מרחוק, דיווחי אנשים עם מוגבלות^א (N=121) והורים לילדים עם מוגבלות^א (N=344) (באחוזים)

האם מאז פרוץ משבר הקורונה השתתפת בלמידה מרחוק?

האם מאז פרוץ משבר הקורונה הבן/בת שלך השתתף בלמידה מרחוק?

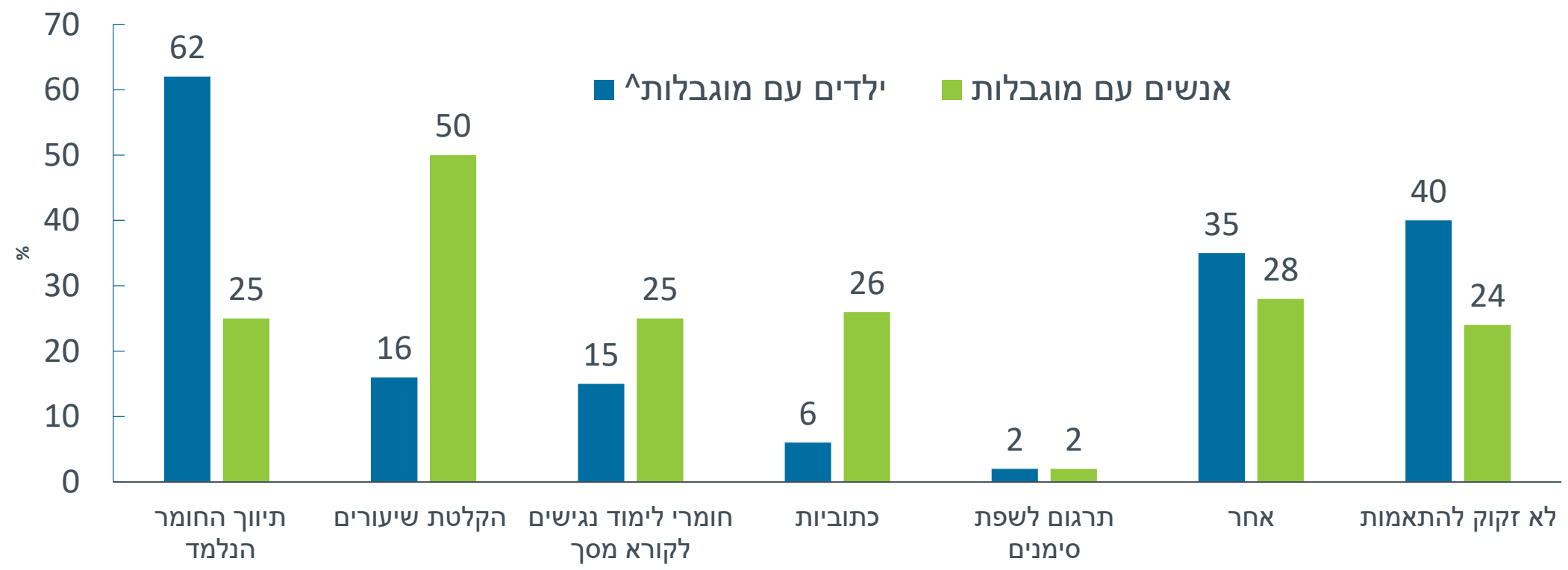

- לא הייתה למידה מרחוק
- השתתפות בחלק מן השיעורים
- השתתפות בכל השיעורים או ברובם
- לא השתתף בלמידה מרחוק

^אמבין מי שלמדו במארס 2020 (דיווח רטרוספקטיבי)
^אמבין מי שענו כי הבן/בת לומדים במערכת החינוך

אילו התאמות נדרשות לך או לבן/בת שלך כדי ללמוד מרחוק? דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים עם מוגבלות (באחוזים)

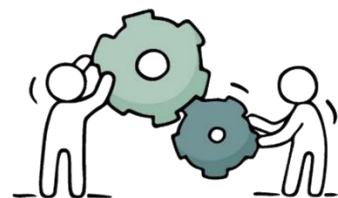
^ארק תלמידים במערכת החינוך, על סמך דיווחי ההורים
21% מן ההורים ו-44% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סיכום: לימודים

- מבין האנשים עם מוגבלות שלמדו בתקופת משבר הקורונה, 72% השתתפו בלמידה מרחוק. 9% דיווחו כי הייתה למידה מרחוק אך הם לא השתתפו בה.
- מבין הילדים עם מוגבלות, 53% השתתפו בלמידה מרחוק באופן מלא או חלקי, ל-31% לא היו לימודים מרחוק ול-16% הייתה למידה מרחוק אבל הם לא השתתפו בה.
- 76% מהאנשים עם מוגבלות שהשתתפו בלמידה מרחוק דיווחו כי הם זקוקים להתאמות ללמידה מרחוק וכן 60% מההורים שילדיהם השתתפו בלימודים מקוונים דיווחו כי הילדים זקוקים להתאמות ללמידה מרחוק. אצל אנשים עם מוגבלות ההתאמה הנדרשת ביותר היא הקלטת שיעורים (50%) ואצל ילדים, תיווך החומר הנלמד (62%).

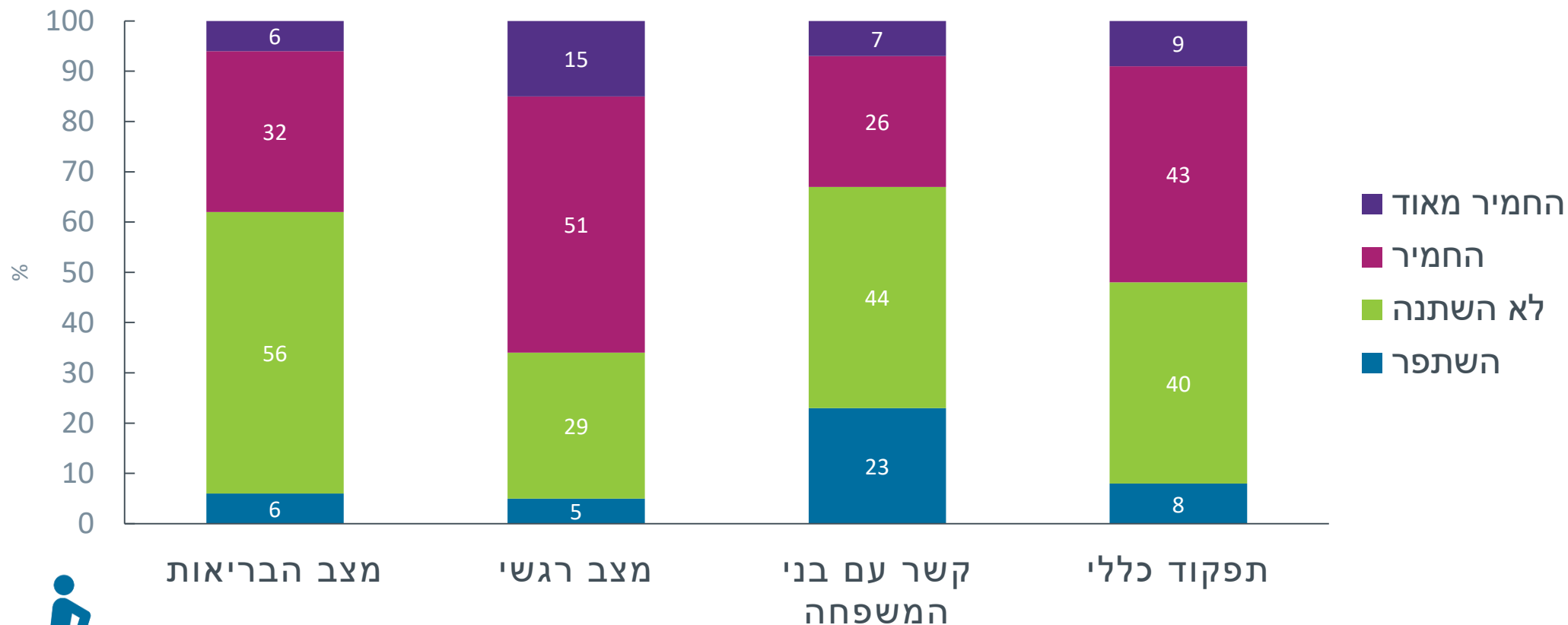
[^] הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2020). הודעה לתקשורת: החוסן האזרחי בתקופת משבר הקורונה, בקרב בני 21 ומעלה: ממצאים מהגל הרביעי של הסקר שנערך בנובמבר בצל המשבר.

תפקודי חיים

השפעת משבר הקורונה על אנשים עם מוגבלות בתחומים שונים, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

שיעור האנשים עם מוגבלות שמצבם החמיר בעקבות משבר הקורונה, לפי קבוצת סיכון לחלות בקורונה, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

אנשים עם מוגבלות שמדווחים כי הם לא בקבוצת סיכון לחלות בקורונה
N=210

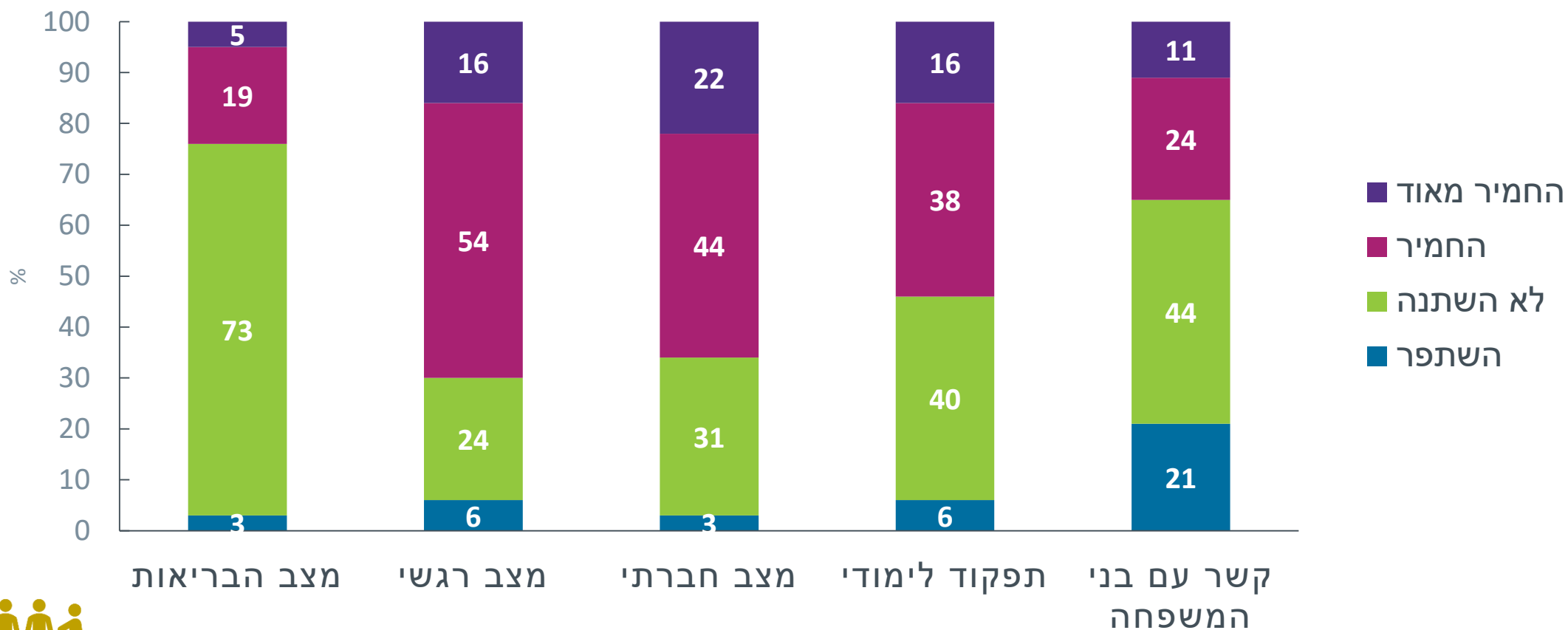
אנשים עם מוגבלות שמדווחים כי הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה
N=115

19	47	מצב הבריאות
59	71	מצב רגשי
17	31	קשר עם המשפחה
37	57	תפקוד כללי

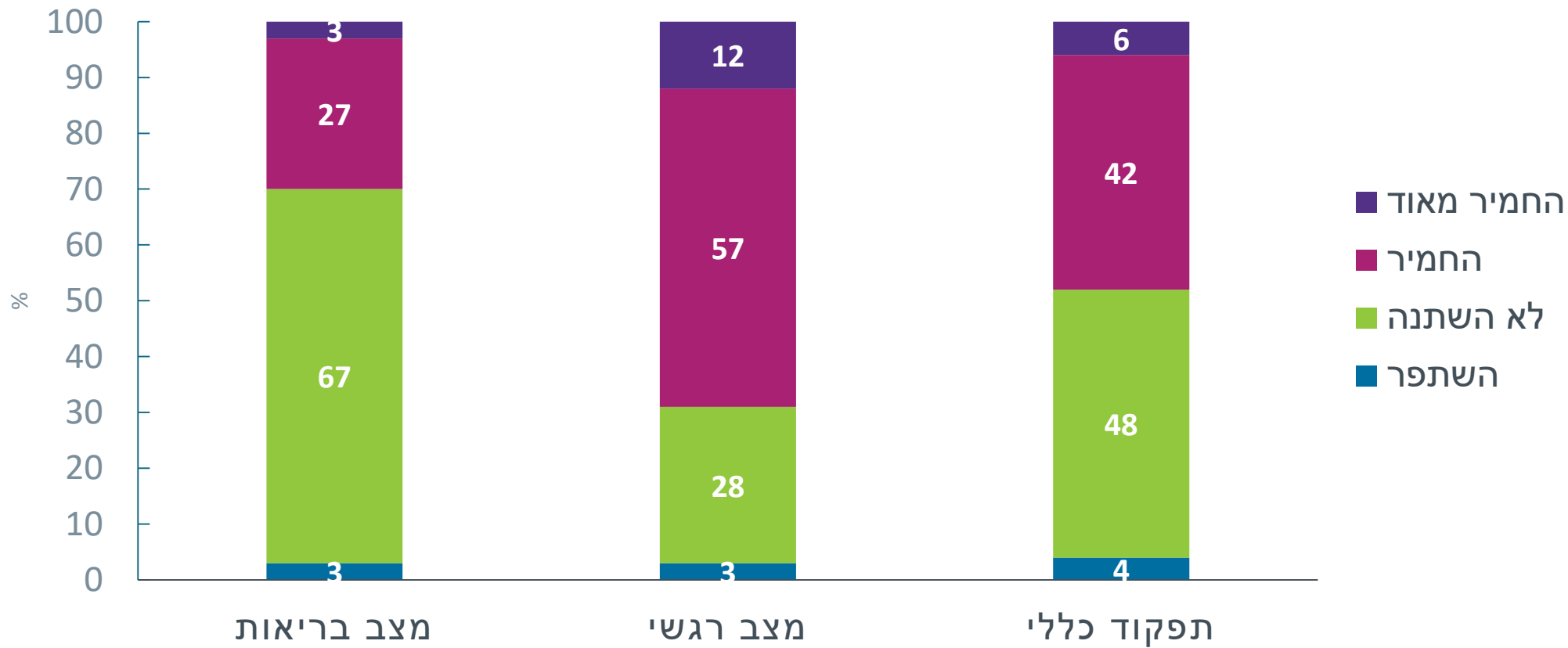

השפעות משבר הקורונה על הבן/בת עם המוגבלות בתחומים שונים, דיווחי הורים לילדים ולבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

השפעות משבר הקורונה על ההורים בתחומים שונים, דיווחי הורים לילדים ולבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

סיכום: תפקודי חיים

- מבין המדדים השונים שנבדקו (מצב הבריאות, מצב רגשי, תפקוד כללי ועוד), המצב הרגשי הוא המדד שבו חלה ההחמרה הרבה ביותר. לעומת כלל האוכלוסייה, מצבם הרגשי של אנשים עם מוגבלות חמור יותר, בעוד בכלל האוכלוסייה 30% מן האנשים דיווחו כי מצבם הנפשי החמיר^א; מבין האנשים עם המוגבלות, 66% דיווחו על החמרה במצבם הרגשי בעקבות משבר הקורונה. 70% מן ההורים מדווחים כי חלה החמרה במצב הרגשי של הבן/בת עם המוגבלות.
- אנשים עם מוגבלות המדווחים כי הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה מעידים על החמרה רבה יותר במצבם לעומת אנשים עם מוגבלות שאינם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה, בכל המדדים שנבדקו (מצב הבריאות, מצב רגשי, תפקוד כללי וקשר עם בני המשפחה).
- גם הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות מדווחים על החמרה במצבם הנפשי: 69% מן ההורים דיווחו על החמרה במצבם הרגשי בעקבות משבר הקורונה.

^אהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) (2020). הודעה לתקשורת: החוסן האזרחי בתקופת משבר הקורונה, בקרב בני 21 ומעלה: ממצאים מהגל הרביעי של הסקר שנערך בנובמבר בצל המשבר.

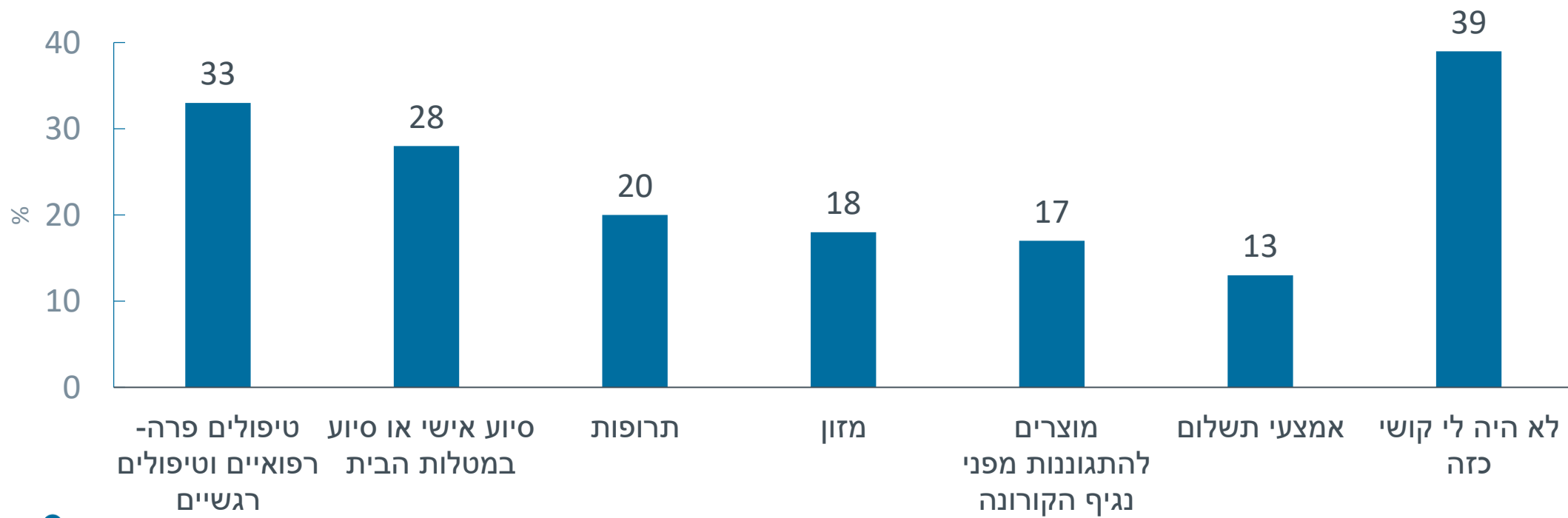

שירותים ותמיכה

מאז פרוץ משבר הקורונה, אילו דברים היה לך קשה להשיג? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

61% ציינו כי היה להם קושי בהשגת מוצרים או שירותים הכרחיים

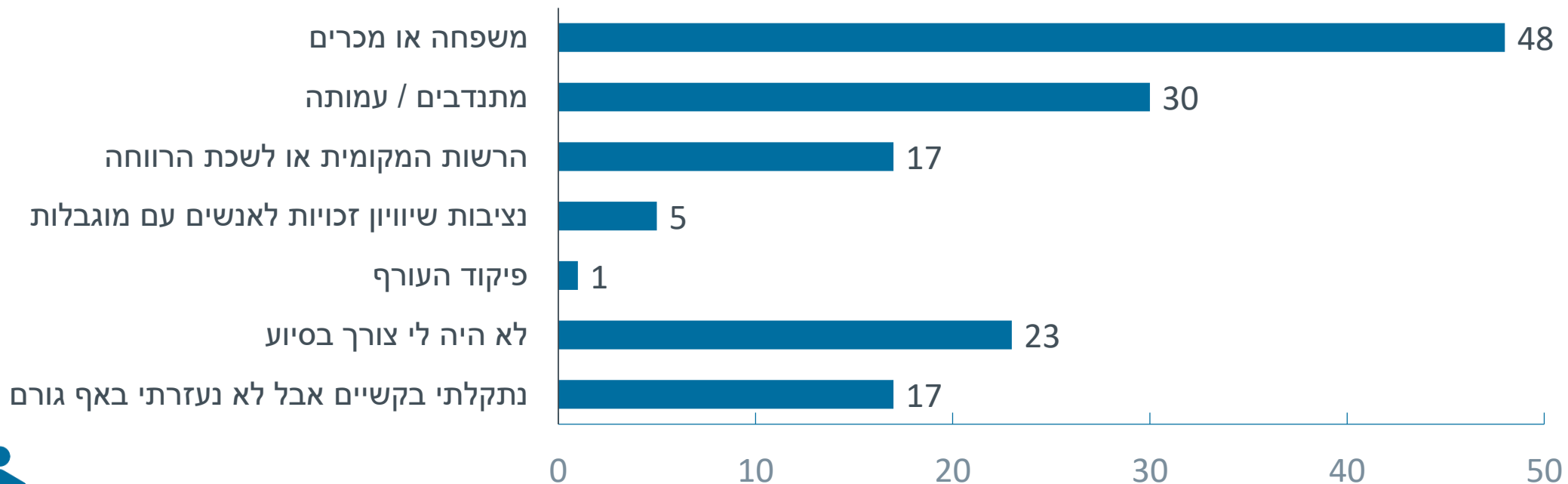

33% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

האם מאז פרוץ משבר הקורונה קיבלת סיוע כלשהו מן הגורמים האלה? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

77% דיווחו כי נזקקו לסיוע כלשהו מאז פרוץ משבר הקורונה

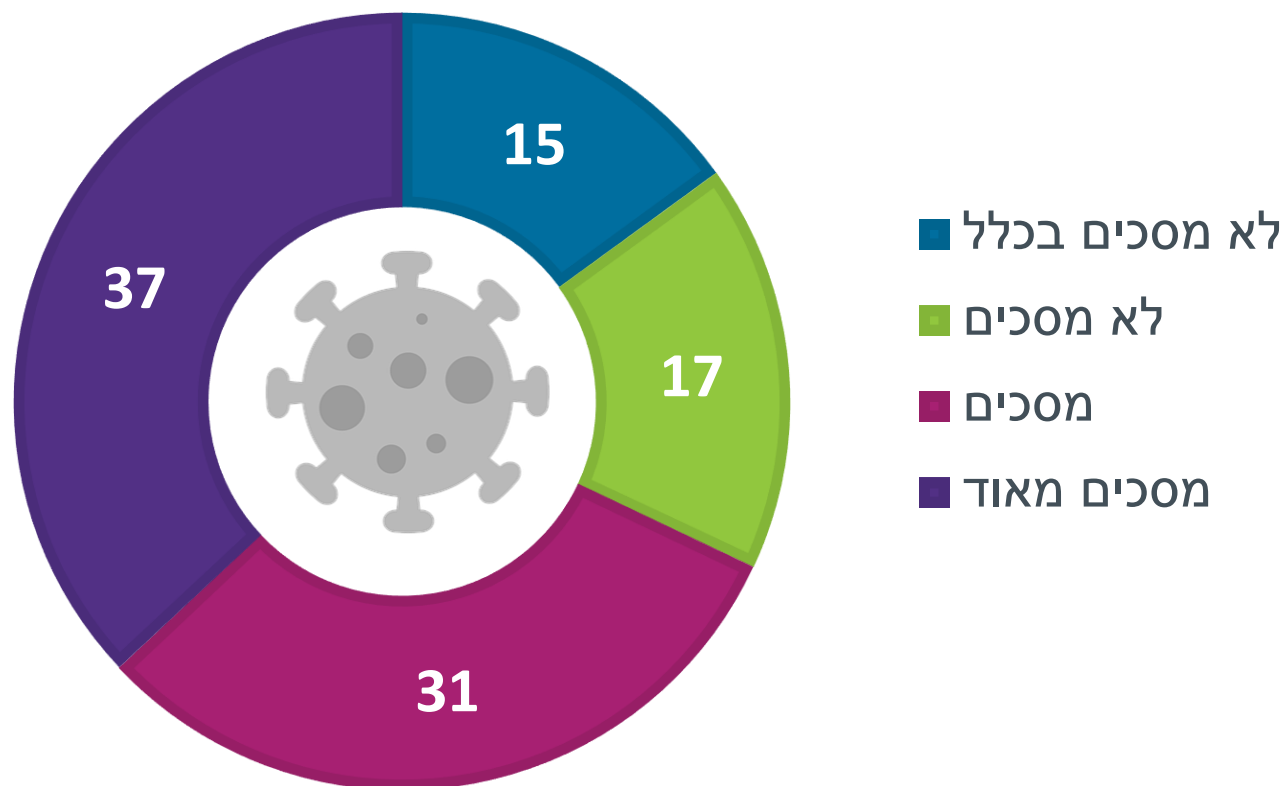

24% מן האנשים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

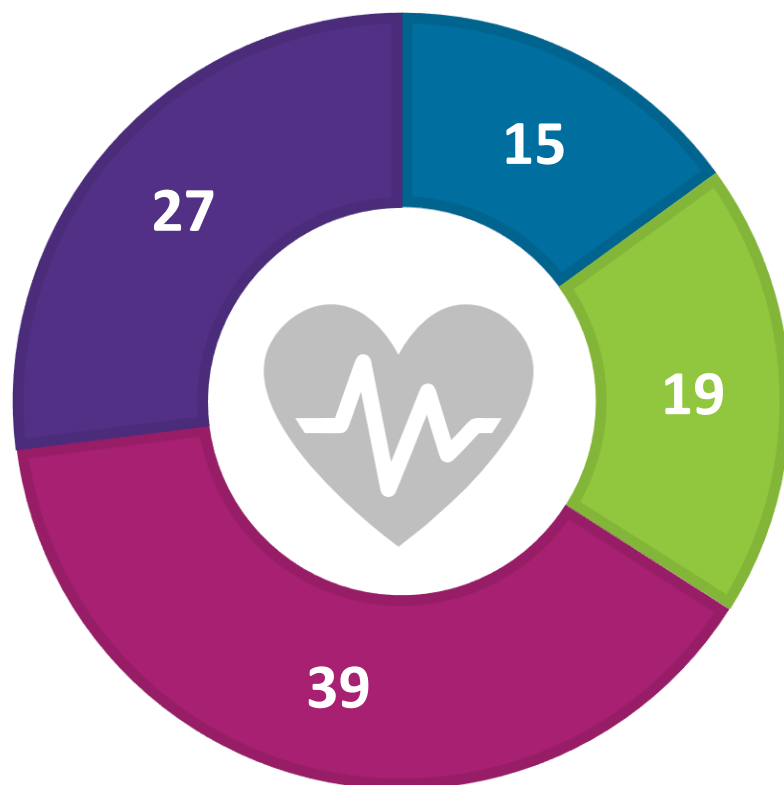

האם אתה חושש שלא תקבל טיפול רפואי ראוי אם תחלה בקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

האם אתה חושש שאם תזדקק לטיפול רפואי שאיננו קשור לקורונה, לא תקבל טיפול רפואי ראוי? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

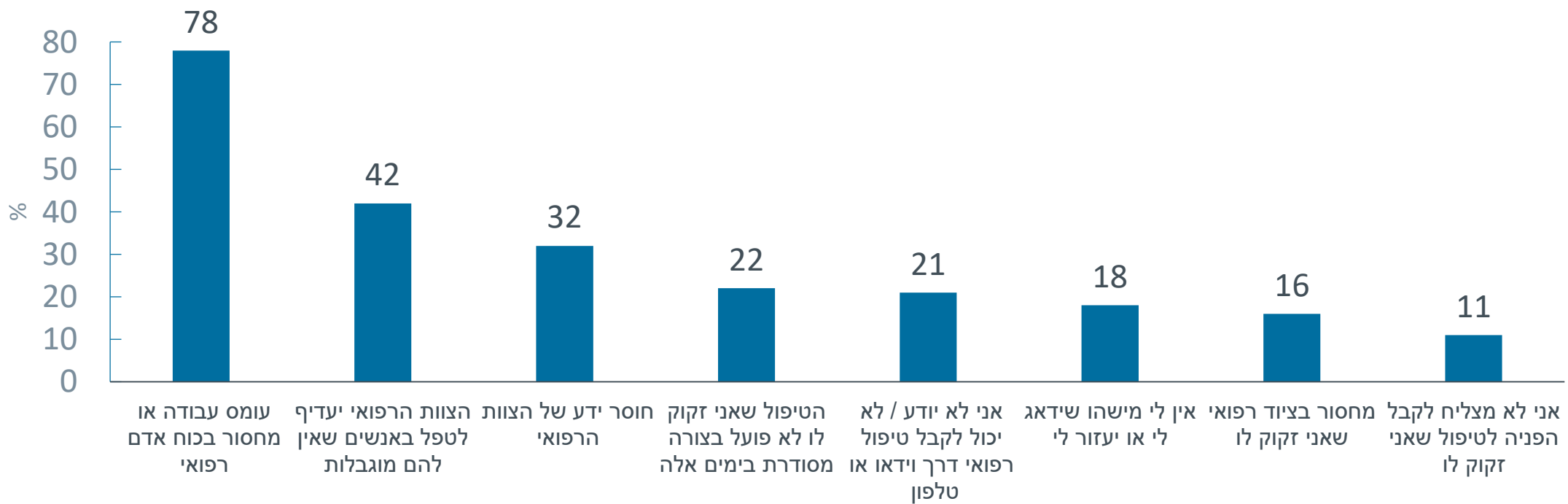

- לא מסכים בכלל
- לא מסכים
- מסכים
- מסכים מאוד

מדוע אתה חושש שלא תקבל טיפול רפואי ראוי?^, דיווחי אנשים עם מוגבלות (N=272) (באחוזים)

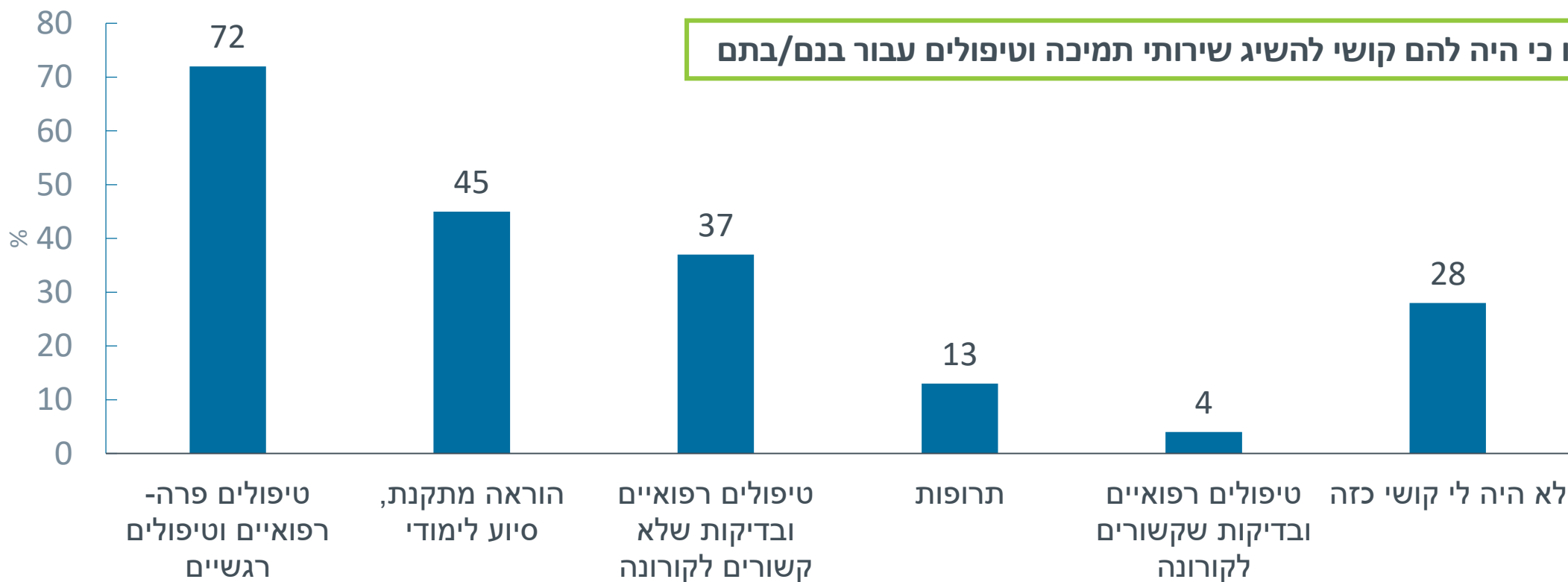

מבין מי שחושש שלא יקבל טיפול רפואי ראוי 78% מן האנשים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

מאז פרוץ משבר הקורונה, אילו דברים היה לך קשה להשיג עבור בנך/בתך? דיווחי הורים לילדים ובוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

72% דיווחו כי היה להם קושי להשיג שירותי תמיכה וטיפולים עבור בנם/בתם

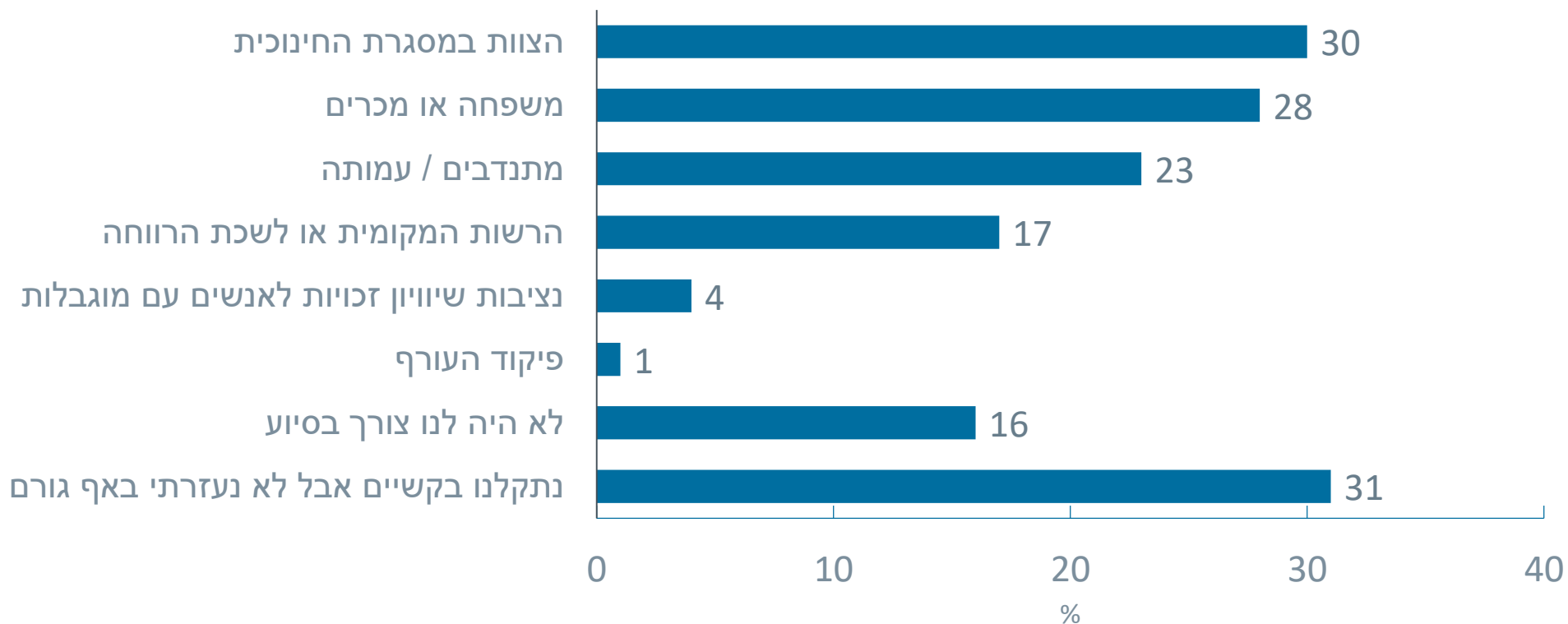

42% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

האם מאז פרוץ משבר הקורונה קיבלת סיוע כלשהו מן הגורמים האלה? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

84% דיווחו כי נזקקו לסיוע כלשהו מאז פרוץ משבר הקורונה

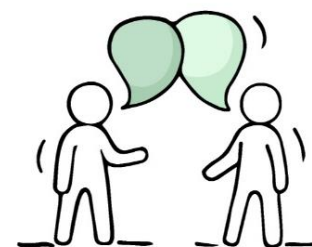
35% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סיכום: שירותים ותמיכה

- 61% מן האנשים עם מוגבלות ו-72% מן ההורים דיווחו כי היה להם קושי להשיג שירותים שונים בתקופת משבר הקורונה. טיפולים פרה-רפואיים וטיפולים רגשיים הם השירות שהיה הקשה ביותר להשגה, הן על פי דיווחי אנשים עם מוגבלות (33%) והן על פי דיווחי ההורים (72%).
- 68% מבין האנשים עם מוגבלות חוששים שלא יקבלו טיפול ראוי אם יחלו בקורונה, 66% מבין האנשים עם מוגבלות חוששים שלא יקבלו טיפול ראוי אם יזדקקו לטיפול שאינו קשור לקורונה.
- 77% מן האנשים עם מוגבלות ציינו כי היו זקוקים לסיוע בתקופה זו. 17% טענו כי היו זקוקים לסיוע אבל לא נעזרו באף גורם. משפחה או מכרים היוו את גורם הסיוע השכיח (48%).
- 84% מן ההורים ציינו כי היו זקוקים לסיוע בתקופה זו. 31% היו זקוקים לסיוע אבל לא נעזרו באף גורם. הצוות במסגרת החינוכית היווה את גורם הסיוע השכיח (30%).

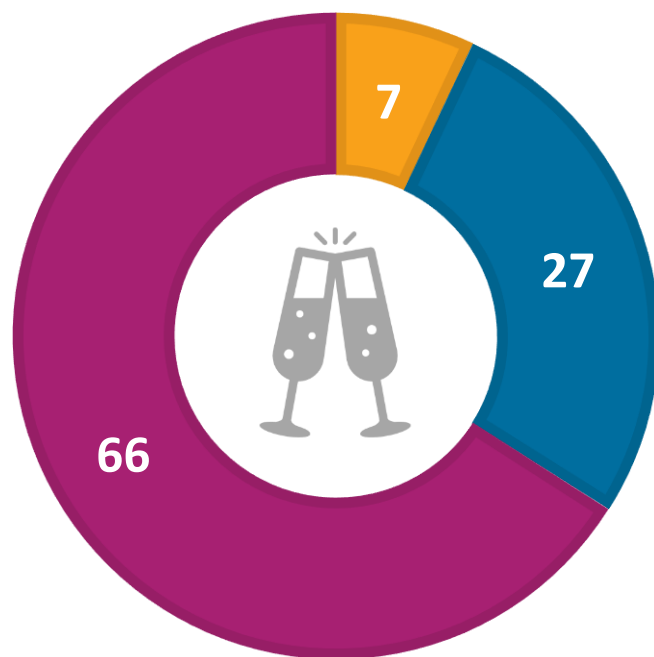

חיי חברה ופנאי

אנשים עם מוגבלויות

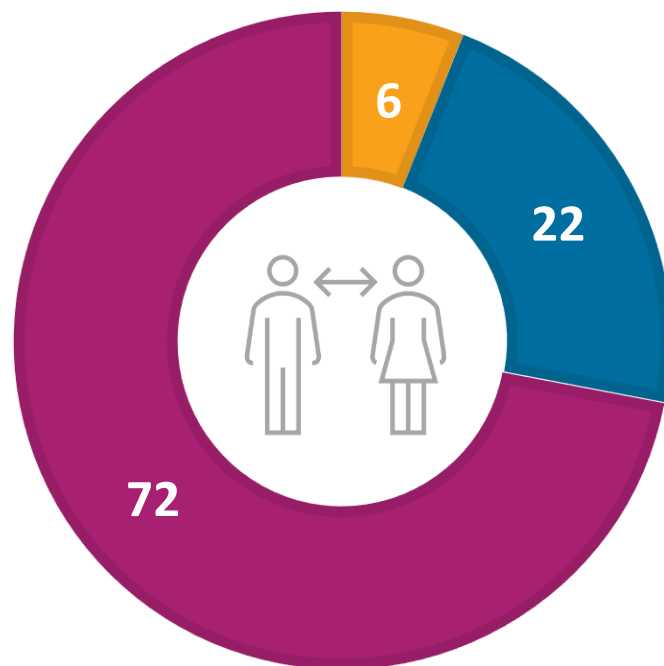
כיצד השפיע משבר הקורונה על הקשרים החברתיים שלך? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

- חיזק את הקשרים החברתיים שלי
- הקשרים החברתיים שלי לא השתנו
- החליש את הקשרים החברתיים שלי

האם יצרת קשרים חברתיים חדשים במהלך משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

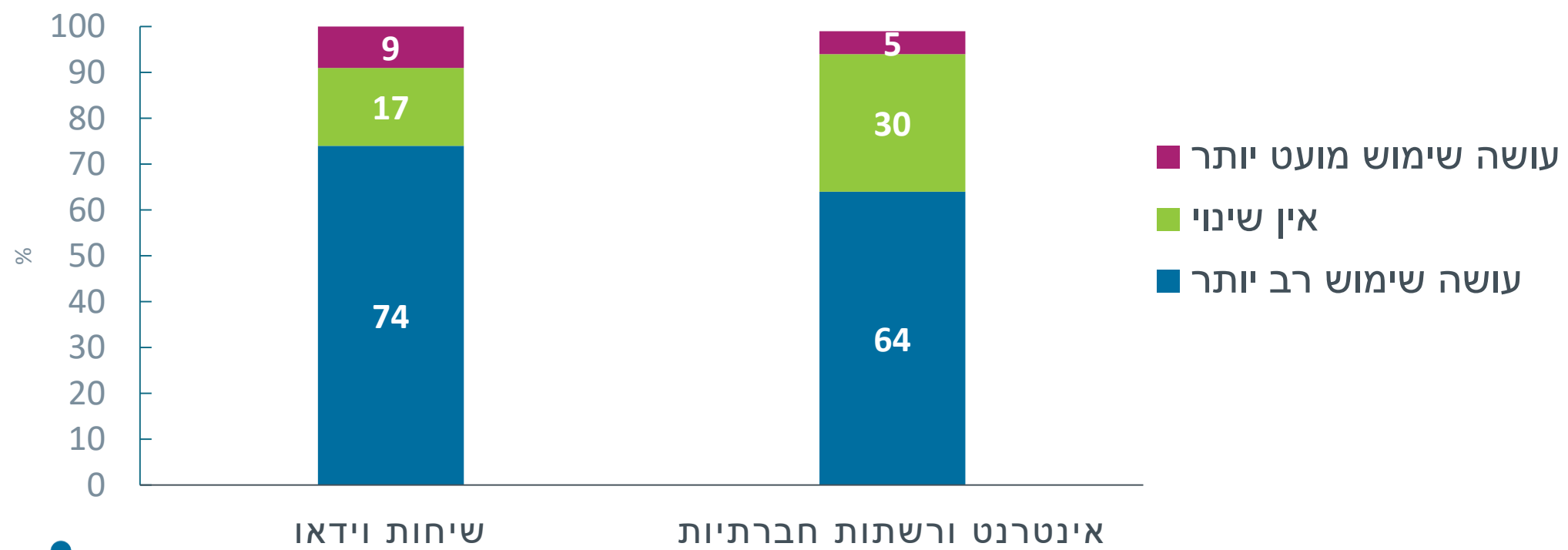

- יצרתי הרבה קשרים חברתיים חדשים
- יצרתי מעט קשרים חברתיים חדשים
- לא יצרתי קשרים חברתיים חדשים

האם לעומת התקופה שלפני משבר הקורונה אתה עושה שימוש רב יותר באינטרנט, ברשתות חברתיות או בשיחות וידאו? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

השפעת משבר הקורונה על קשרים חברתיים, לפי קבוצת סיכון לחלות בקורונה, דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

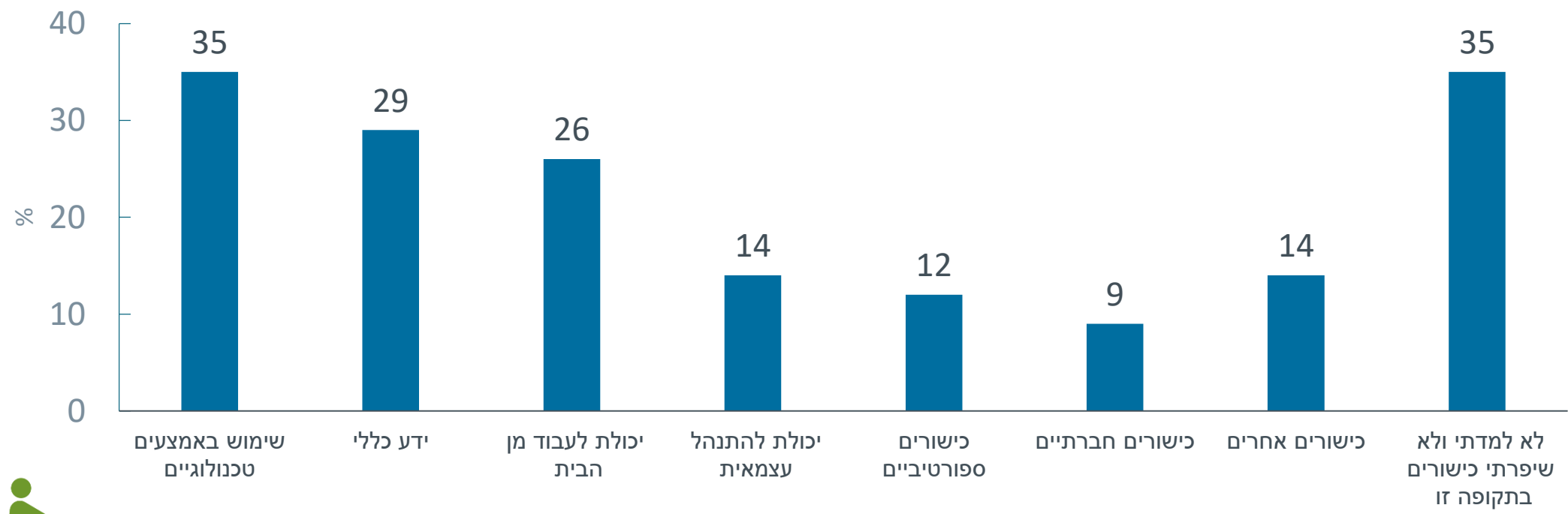
אנשים עם מוגבלות שמדווחים כי הם לא הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה N=210	אנשים עם מוגבלות שמדווחים כי הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה N=115	
10	8	קשרים חברתיים התחזקו
56	67	קשרים חברתיים נחלשו
33	26	יצרו קשרים חברתיים חדשים
60	65	משתמשים יותר באינטרנט וברשתות חברתיות לעומת התקופה שלפני הקורונה

יש אנשים שלמדו, פיתחו או שיפרו יכולות וכישורים במהלך משבר הקורונה. האם גם אתה למדת, פיתחת או שיפרת יכולות וכישורים בתקופה זו? דיווחי אנשים עם מוגבלות (באחוזים)

65% דיווחו שלמדו, פיתחו או שיפרו יכולת כלשהי

41% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סיכום: חיי חברה ופנאי

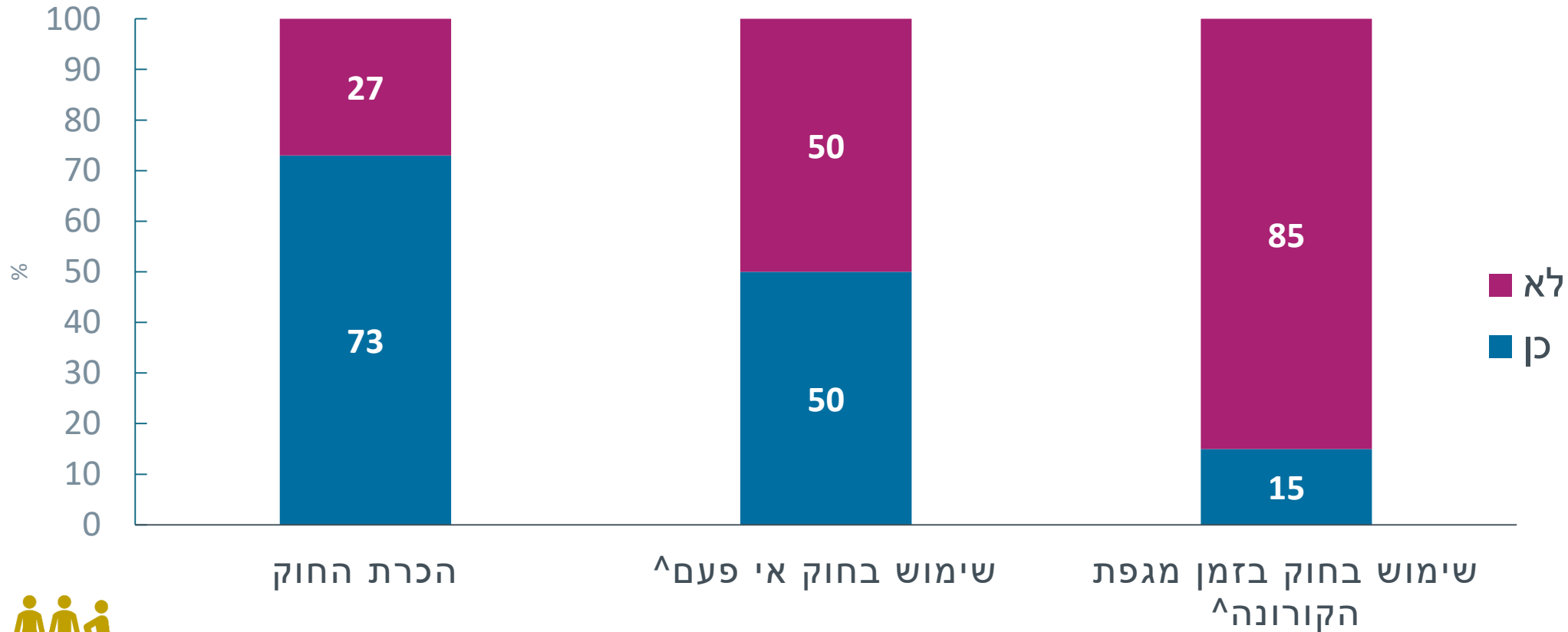
- אנשים עם מוגבלות מדווחים כי הקורונה השפיעה לרעה על קשריהם החברתיים. 66% מדווחים כי הקשרים החברתיים שלהם נחלשו ו-72% מדווחים כי לא יצרו קשרים חדשים בתקופת משבר הקורונה.
- משבר הקורונה תרם לעלייה בשימוש באמצעים דיגיטליים ליצירת קשר, מרבית האנשים עם מוגבלות עושים שימוש רב יותר בתקופת המשבר באינטרנט ורשתות חברתיות (64%) ובשיחות וידאו (74%).
- 35% מן האנשים עם המוגבלות דיווחו כי רכשו יכולת לעשות שימוש באמצעים טכנולוגיים או שיפרו אותה.
- 65% מן האנשים עם מוגבלות דיווחו כי רכשו או שיפרו יכולת כלשהי במהלך משבר הקורונה.

^אהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) (2020). הודעה לתקשורת: החוסן האזרחי בתקופת משבר הקורונה, בקרב בני 21 ומעלה: ממצאים מהגל הרביעי של הסקר שנערך בנובמבר בצל המשבר.

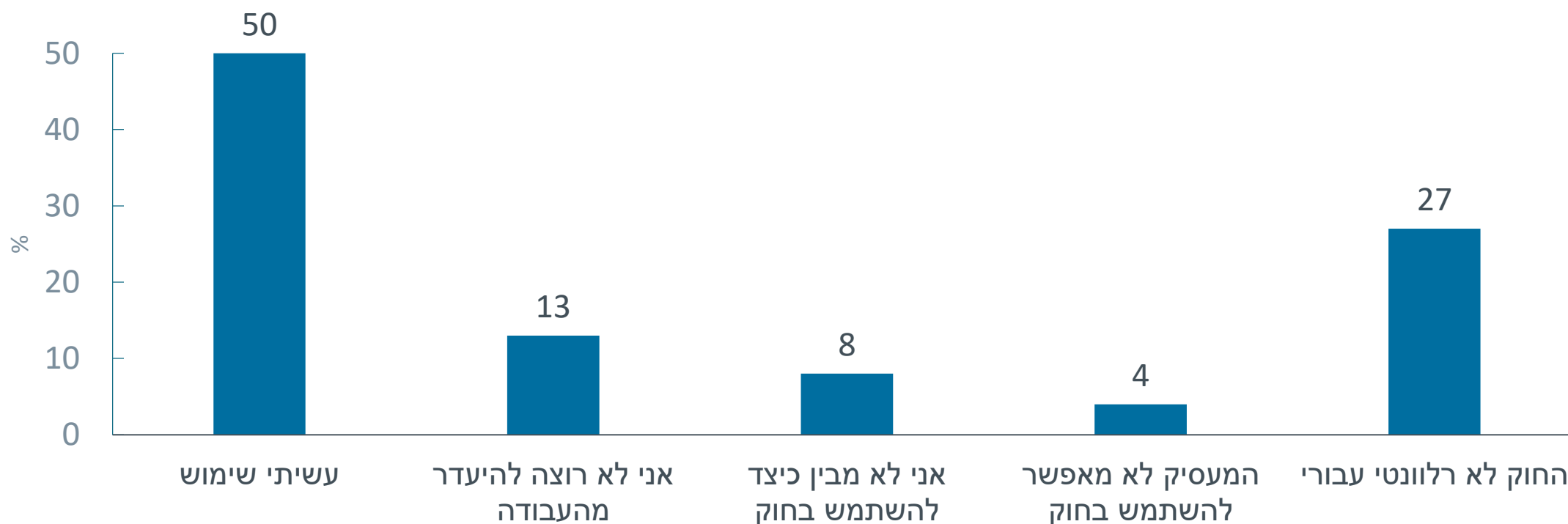
מידע והנחיות בנוגע למגפת הקורונה

הכרת חוק דמי מחלה ושימוש בו, דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

[^]מבין מי שמכירים את החוק

שימוש בחוק דמי מחלה אי פעם[^], דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (N=410) (באחוזים)

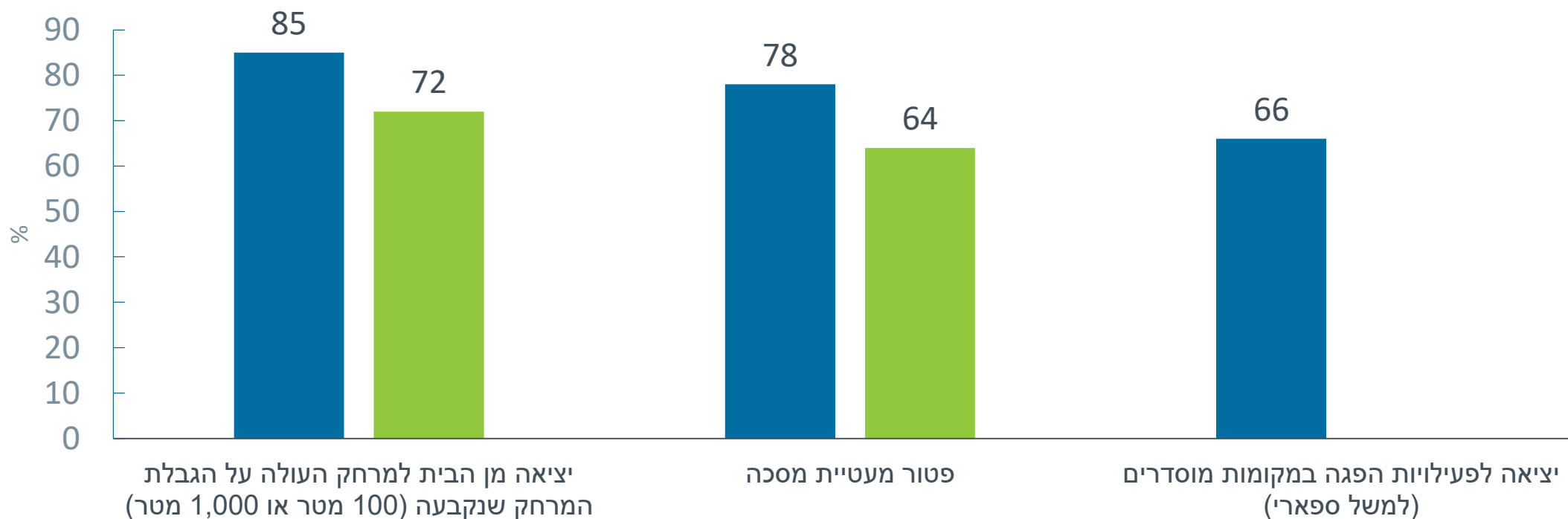
[^]מבין מי שענו כי הם מכירים את החוק

3% מן המשיבים ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

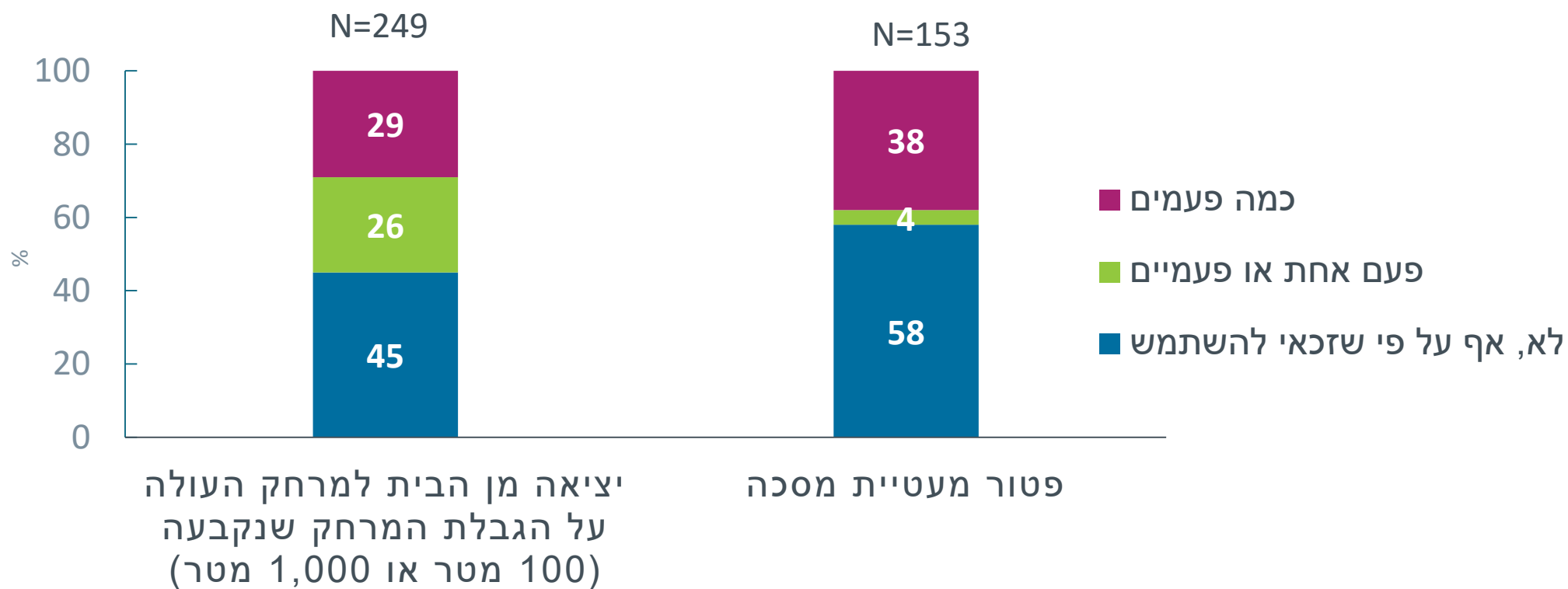
במהלך תקופת ההגבלות היו הנחיות מיוחדות לאנשים עם מוגבלות, האם שמעת עליהן? דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות שציינו כי שמעו על ההנחיות (באחוזים)

■ הורים ■ אנשים עם מוגבלות

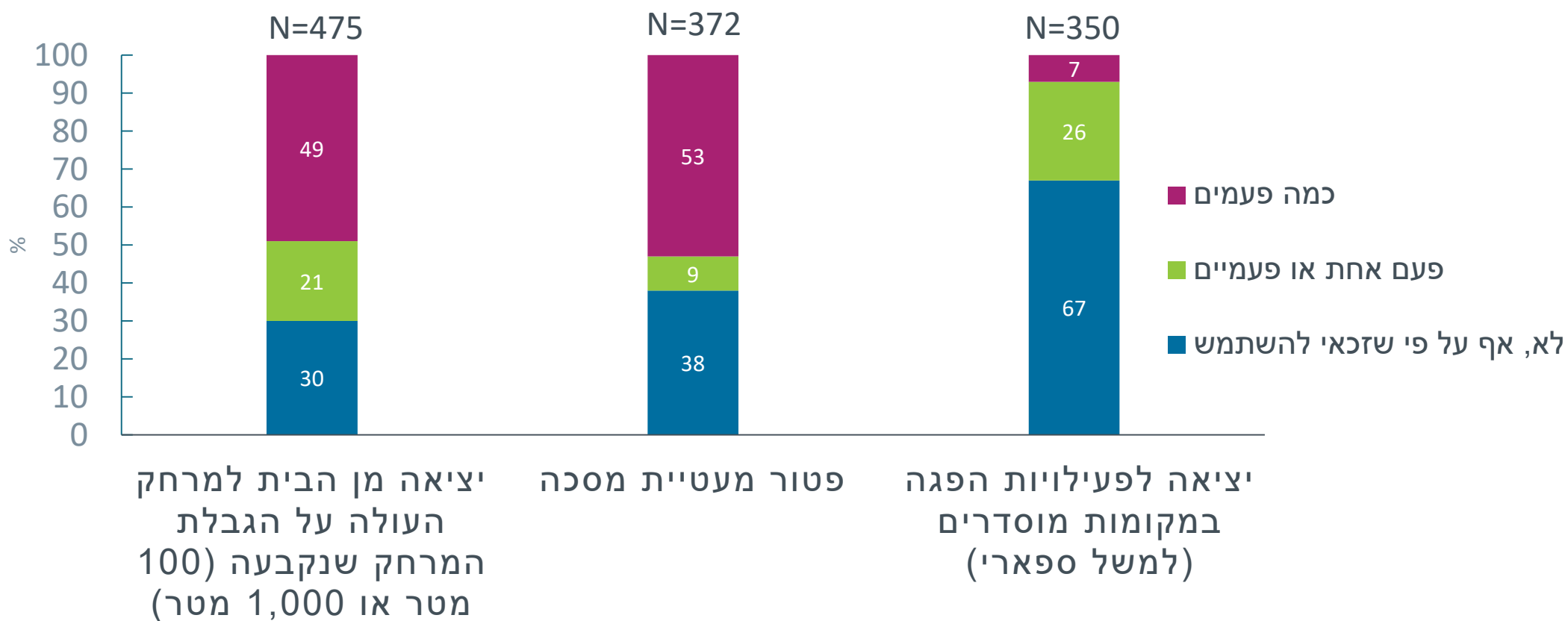
שימוש בהנחיות הקורונה המיוחדות לאנשים עם מוגבלות, דיווחי אנשים עם מוגבלות^א (באחוזים)

^אאחוז המשיבים שהשתמשו בהנחיות המיוחדות מבין מי שמכירים את ההנחיות ושהן רלוונטיות עבורם

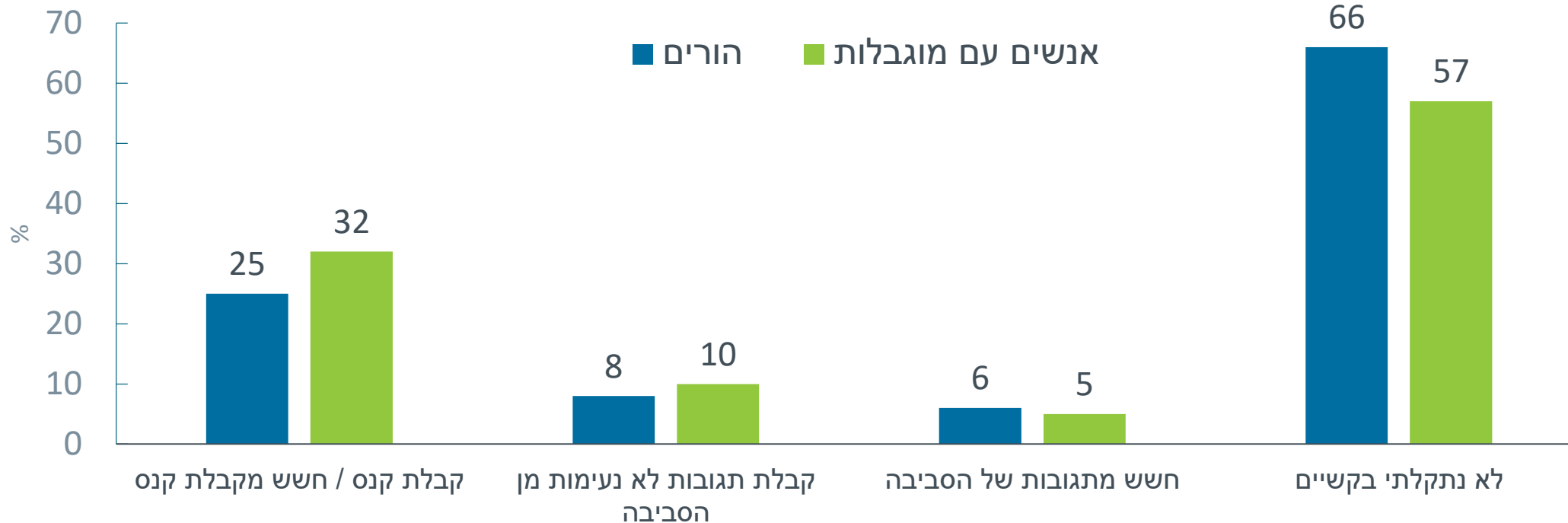
האם בנך/בתך עשו שימוש בהנחיות הקורונה המיוחדות לאנשים עם מוגבלות? דיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות[^] (באחוזים)

[^]אחוז המשיבים שמדווחים על שימוש בהנחיות המיוחדות מבין מי שמכירים את ההנחיות ושהן רלוונטיות עבורם

סוגי הקשיים במימוש הנחיית היציאה מן הבית למרחק העולה על הגבלת המרחק שנקבעה, דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות^א (באחוזים)

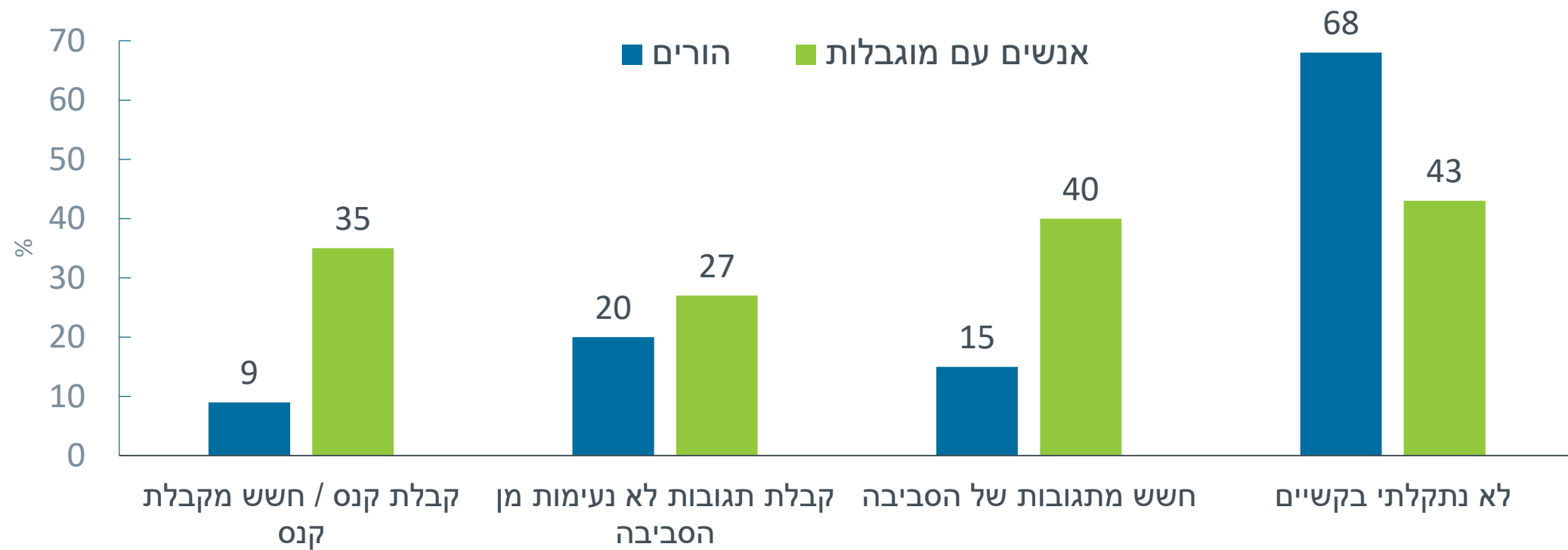

^אמבין מי שעשו שימוש בהנחיה

13% מן ההורים ו-18% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

סוגי הקשיים במימוש הנחיית פטור מעטיית מסכה, דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות^א (באחוזים)

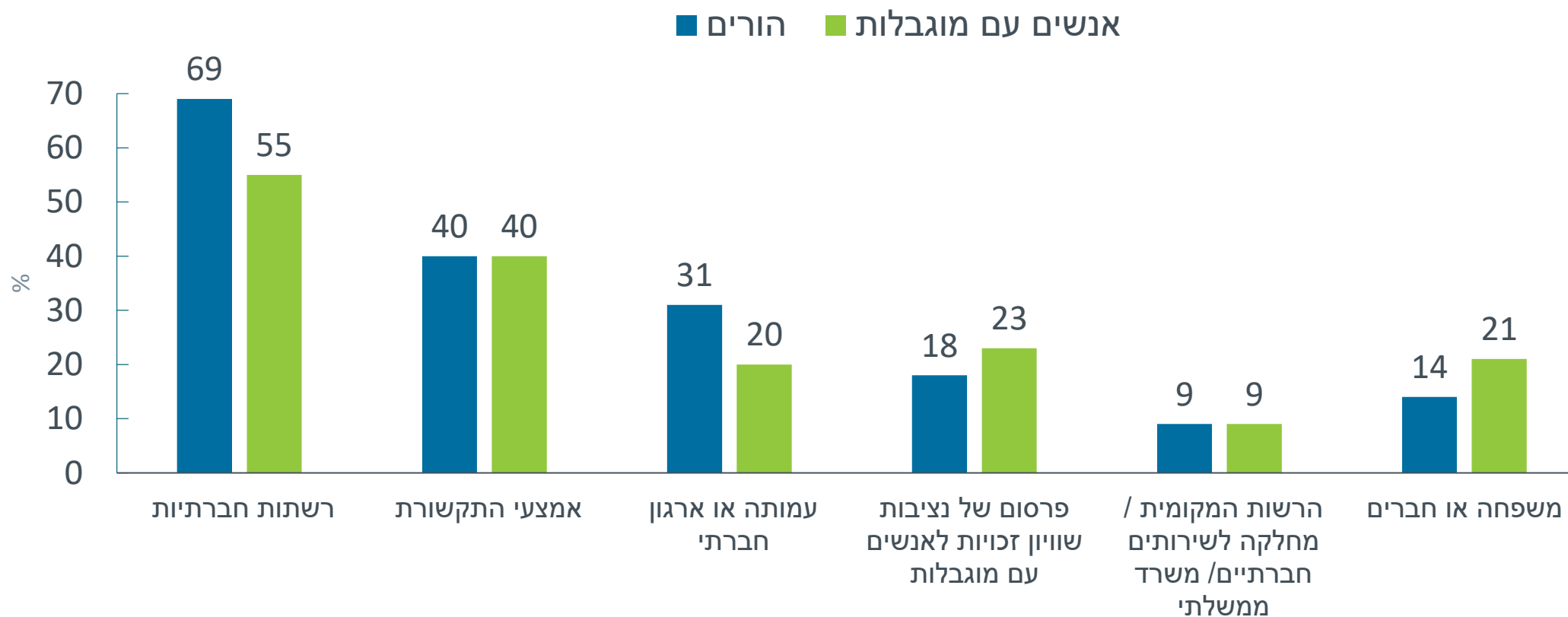

^אמבין מי שעשו שימוש בהנחיה

12% מן ההורים ו-29% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

כיצד שמעת על ההנחיות המיוחדות לאנשים עם מוגבלות? דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

44% מן ההורים ו-40% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

הכרת ההנחיות לאנשים עם מוגבלות או לילדים או לבוגרים עם מוגבלות – דוברי ערבית (N=71) ודוברי עברית (N=1,104) (באחוזים)

שמעו על ההנחיה של יציאה מן הבית למרחק העולה על הגבלת המרחק שנקבעה (100 מטרים או 1,000 מטרים) עבור אנשים עם מוגבלות

58% דוברי ערבית
80% דוברי עברית

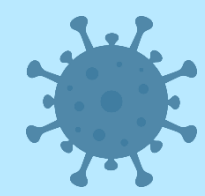
שמעו על ההנחיה של פטור מעטיית מסכה עבור אנשים עם מוגבלות

52% דוברי ערבית
73% דוברי עברית

מבין מי ששמעו על ההנחיות, עשו בהן שימוש ולא נתקלו בקשיים:

65% דוברי ערבית
66% דוברי עברית

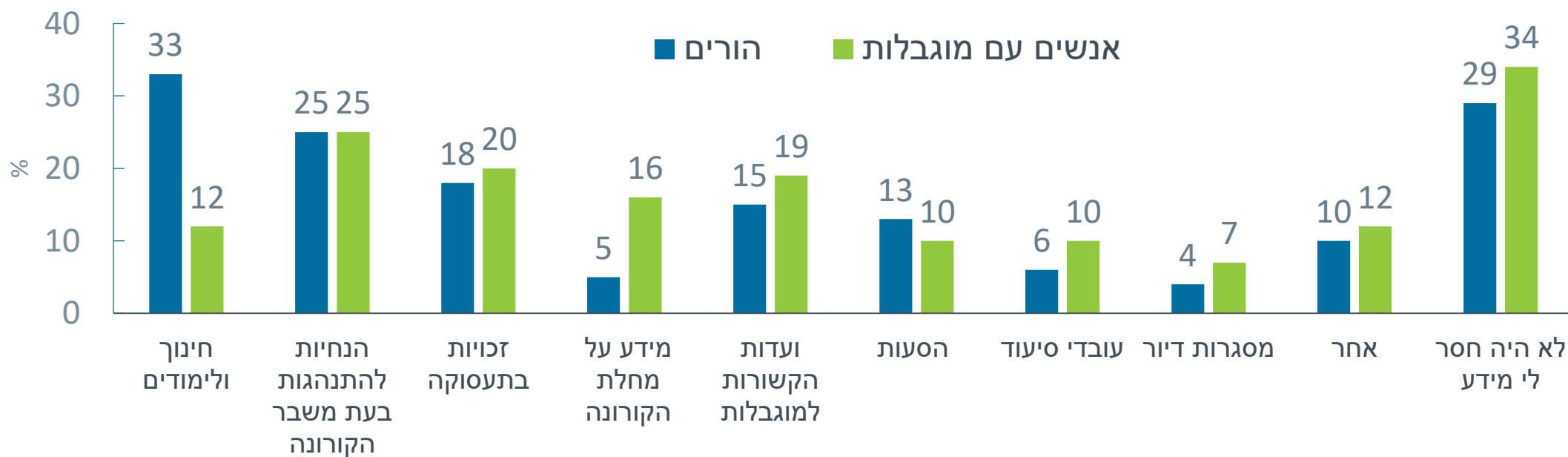

באילו נושאים היה חסר לך מידע בזמן משבר הקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

ל-66% מן האנשים עם מוגבלות היה חסר מידע

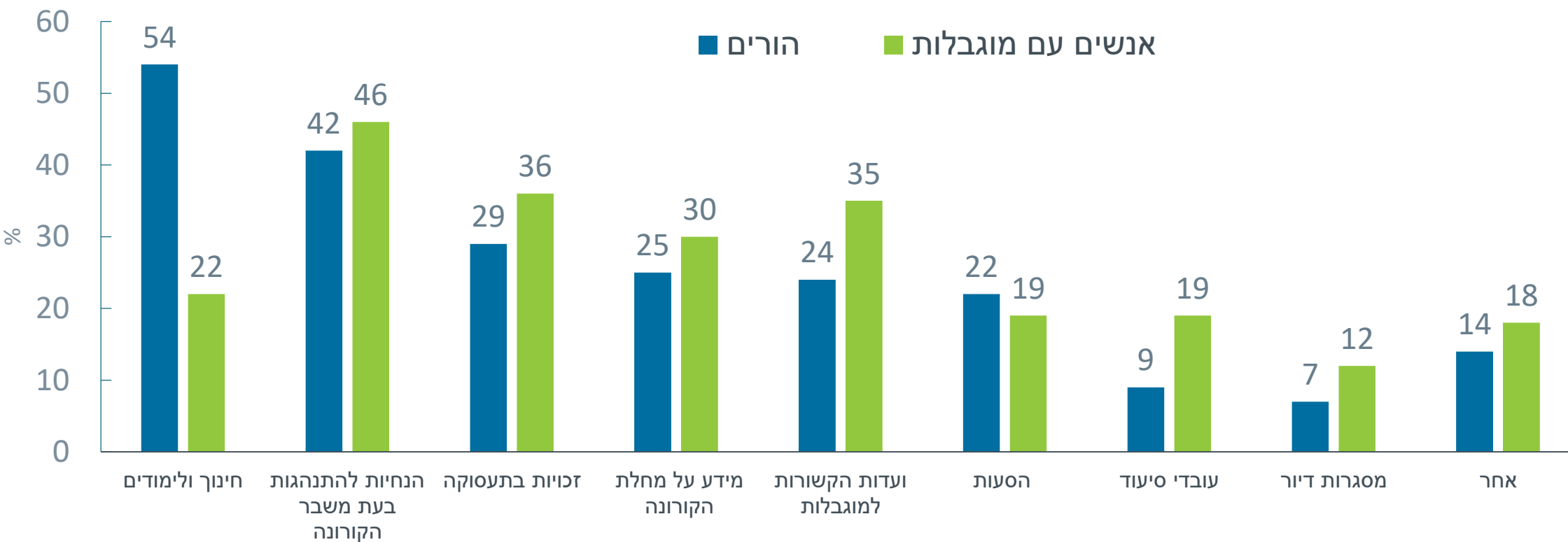
ל-71% מן ההורים היה חסר מידע

38% מן ההורים ו-36% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

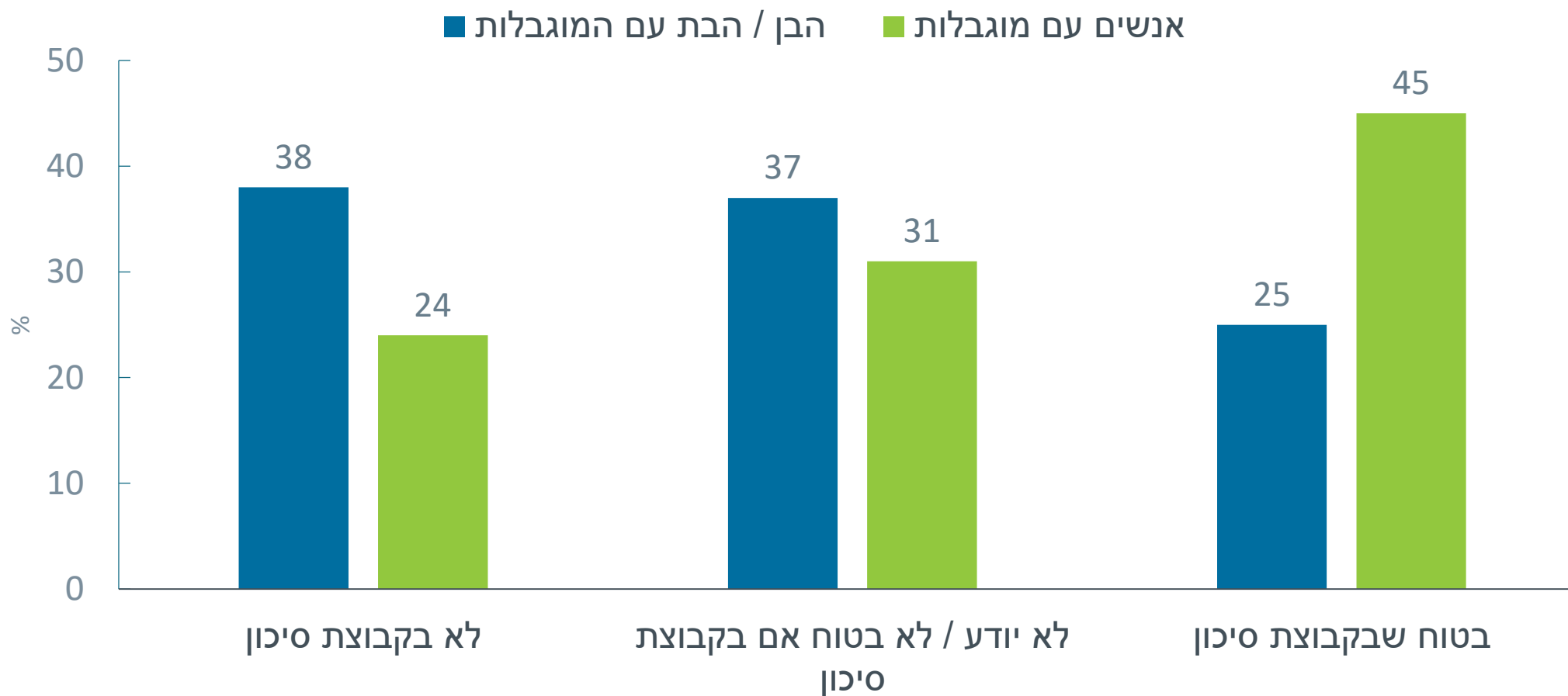
באילו נושאים היה חסר לך מידע בזמן משבר הקורונה? (מקרב מי שהיה חסר לו מידע), דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

38% מן ההורים ו-36% מן האנשים עם מוגבלות ציינו יותר מתשובה אחת, ועל כן האחוזים מסתכמים ליותר מ-100%

האם אתה או בנך/בתך בקבוצת סיכון לחלות בקורונה? דיווחי אנשים עם מוגבלות ודיווחי הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות (באחוזים)

סיכום: מידע והנחיות

- במסגרת חוק דמי מחלה, הורה לאדם עם מוגבלות שעובד שנה לפחות באותו מקום עבודה רשאי להיעדר מעבודתו עד 18 ימים בשנה לצורך סיוע אישי לילדו על חשבון ימי המחלה או על חשבון ימי החופשה שלו, על פי בחירתו. 73% מן ההורים מכירים את החוק, 50% מן ההורים המכירים את החוק עשו בו שימוש אי פעם. בתקופת הקורונה, רק 15% מן ההורים עשו שימוש בזכות זו.
- במשבר הקורונה נקבעו הגבלות שונות שנועדו לשמור על ריחוק חברתי כדי למנוע את התפשטות המגפה. במסגרת ההגבלות נקבעו כמה הנחיות מיוחדות לאנשים עם מוגבלות שמטרתן לסייע להם להתמודד עם הקושי בקיום ההגבלות.
- מרבית האנשים עם המוגבלות ומרבית ההורים (בין 64% ל-85%) הכירו את ההנחיות המיוחדות. בקרב הורים נרשמה היכרות רבה יותר עם ההנחיות המיוחדות מאשר בקרב אנשים עם מוגבלות. בקרב מי שהשיבו לשאלון בערבית, פחות אנשים הכירו את ההנחיות: 58% מן המשיבים בערבית הכירו את ההנחיה בדבר הגבלת המרחק המותר לעומת 80% מן המשיבים בעברית, ו-52% מן המשיבים בערבית הכירו את ההנחיה בדבר פטור מעטיית מסכה לעומת 73% מן המשיבים בעברית.
- 55% מן האנשים עם מוגבלות ו-70% מההורים עשו שימוש בהנחיה של הגדלת המרחק המותר, ו-42% מן האנשים עם מוגבלות ו-62% מן ההורים עשו שימוש בהנחיה של פטור מעטיית מסכה. נוסף על כך, 33% מן ההורים עשו שימוש בפעילויות הפגה.

- מקרב מי שעשו שימוש בהנחיות, 54% מן האנשים עם מוגבלות ו-73% מן ההורים דיווחו כי לא נתקלו בקשיים במימושן. עם זאת, חלק מן המשיבים העידו כי לא עשו שימוש בהנחיות בשל חשש מתגובות הסביבה או בשל חשש מקבלת קנס. 5% מן האנשים עם מוגבלות ו-16% מן ההורים לא עשו שימוש בהנחיה של הגדלת המרחק המותר כי חששו מתגובות הסביבה. 32% מן האנשים עם מוגבלות ו-25% מן ההורים לא עשו שימוש בהנחיה זו כי חששו לקבל קנס או שקיבלו קנס. 40% מן האנשים עם מוגבלות ו-15% מן ההורים לא עשו שימוש בהנחיה של פטור מעטיית מסכה כי חששו מתגובות הסביבה. 35% מן האנשים עם מוגבלות ו-9% מן ההורים לא עשו שימוש בהנחיה זו כי חששו לקבל קנס או שקיבלו קנס.
- מקור המידע העיקרי של אנשים עם מוגבלות על ההנחיות היו הרשתות החברתיות (60%). מקור המידע העיקרי של הורים היה חברים ומשפחה (76%) והרשתות החברתיות (43%).
- 66% מן האנשים עם המוגבלות ו-71% מן הורים דיווחו כי היה חסר להם מידע בנושאים שונים בתקופת משבר הקורונה. עבור אנשים עם מוגבלות, הנושא שבו חסר להם מידע במידה הרבה ביותר הוא הנחיות בדבר התנהגות בעת משבר הקורונה (25%), ועבור הורים – חינוך ולימודים (33%).
- יש מחסור במידע בכל הנוגע לסיכון לחלות בקורונה. 31% מן האנשים עם מוגבלות לא בטוחים או לא יודעים אם הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה. גם 37% מן ההורים לא יודעים או לא בטוחים האם הבן/בת שלהם נמצאים בסיכון לחלות בקורונה.

מגבלות המחקר

1. המחקר מבוסס על איסוף נתונים באמצעות פנייה לאנשים עם מוגבלות ובני משפחותיהם דרך אתרי אינטרנט ופורומים דיגיטליים, ולכן אין מדובר במדגם מייצג. המשתתפים במחקר משכילים יחסית לכלל האוכלוסייה, 44% הן בקרב האנשים עם המוגבלות והן בקרב ההורים.

נוסף לכך, שיעור ההורים לילדים עם אוטיזם גבוה משיעורם בכלל האוכלוסייה, וכן שיעור הילדים במסגרות חינוך מיוחד גבוה משיעור הילדים עם מוגבלות הלומדים במסגרות חינוך מיוחד בכלל מערכת החינוך.

2. הגישה לשאלון מוגבלת לאנשים שיש להם את הציוד הנדרש – מחשב, טאבלט או טלפון נייד עם חיבור לאינטרנט.

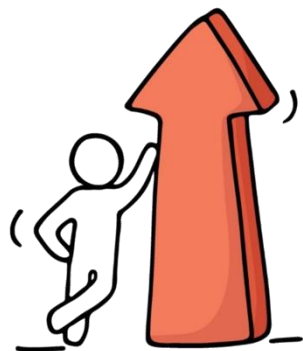

3. מילוי השאלון דרש יכולת לעבוד במחשב, טלפון או טאבלט (הן מבחינה פיזית, הן מבחינה קוגניטיבית והן מבחינת אוריינות דיגיטלית). לרוב, בקרב צעירים האוריינות הדיגיטלית גבוהה יותר, ואכן משתתפי הסקר צעירים יחסית, הן בקרב אנשים עם מוגבלות והן בקרב ההורים.

4. בקרב ההורים, מרבית המשיבות לשאלון הן נשים ועל כן תמונת המצב המתקבלת היא בעיקר מנקודת מבטן של האימהות.

סיכום והמלצות

תעסוקה

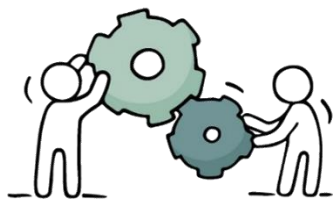
- למשבר הקורונה השפעה על אחוזי התעסוקה בקרב אנשים עם מוגבלות יותר מאשר על כלל האוכלוסייה. שיעור האנשים עם מוגבלות שאינם עובדים בעקבות המשבר (17%) גבוה במעט משיעור האנשים שאינם עובדים בעקבותיו בכלל האוכלוסייה (15%). 2% נוספים אינם עובדים בשל החמרה שחלה במצבם בתקופת משבר הקורונה ואינה מאפשרת להם לעבוד.
- אנשים עם מוגבלות מדווחים על גורמים שונים שיכולים לעזור להם לעבוד בתקופה זו, למשל הכשרה טכנולוגית או אפשרות לעבוד מן הבית. **מומלץ להפיץ מידע זה בקרב מעסיקים וגורמים העוסקים בתחום תעסוקת אנשים עם מוגבלות.**
- למשבר הקורונה השפעה על התעסוקה של הורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות – 58% מהם ציינו כי סיוע בהשגחה על הבן/בת עם המוגבלות הוא גורם הסיוע שיכול להקל עליהם לעבוד. **מומלץ לפתח מנגנונים לסיוע להורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות כדי לאפשר להם לעבוד ברציפות.**

חינוך

- 31% מן ההורים לתלמידים במערכת החינוך מדווחים כי לא הייתה למידה מרחוק בזמן שמסגרות הלימוד לא היו פעילות. זאת ועוד, 16% מן התלמידים לא השתתפו בלמידה מרחוק גם כאשר הייתה למידה מרחוק במסגרת החינוך שלהם. ההתאמה הנדרשת ביותר, על פי דיווחי ההורים לילדים או לבוגרים עם מוגבלות, היא תיווך החומר הנלמד.
- נתונים אלה מחזקים את הצורך בהפעלת מערכת החינוך המיוחד גם בשעת משבר, ואת הקושי של הלמידה מרחוק לספק מענה ראוי לילדים עם מוגבלות. מערכת החינוך המיוחד לא פעלה רק בעת הסגר הראשון. ההחלטה להמשיך ולהפעילה בעת הסגר השני עולה בקנה אחד עם צורכי התלמידים והוריהם.
- ככל שנמשכת למידה מרחוק במערכת החינוך, מומלץ ליצור את ההתאמות הנדרשות לתלמידים המשולבים, במיוחד באמצעות תיווך חומרי לימוד מונגשים והקלטה של שיעורים.

מצב תפקודי

- אחוז ניכר מן המשיבים לסקר מדווחים על החמרה במדדים השונים שנבחנו (מצב הבריאות, המצב החברתי, והתפקוד כללי), ובעיקר בכל הנוגע למצב הרגשי. **מומלץ לבחון כיצד ניתן לספק מענים לקשיים הרגשיים שנוצרו בעקבות משבר הקורונה, לאנשים עם מוגבלות ולהוריהם, בין היתר באמצעות הנגשה והתאמה של שירותים הניתנים לכלל הציבור.**
- אנשים עם מוגבלות מדווחים על ירידה בקשרים החברתיים שלהם במהלך משבר הקורונה, ובעיקר מי שמדווחים כי הם בקבוצת סיכון לחלות בקורונה. בה בעת נמצאה עלייה בשימוש בדרכי התקשרות טכנולוגיות דוגמת רשתות חברתיות. **מומלץ לבחון כיצד ניתן להגביר עוד יותר את השימוש בכלים הדיגיטליים.**

מידע והנחיות

- **מרבית המשיבים מכירים את ההנחיות המיוחדות לאנשים עם מוגבלות, ומרביתם עשו בהן שימוש. השימוש בהנחיות מעיד כי ההנחיות המותאמות נתנו מענה לצרכים הייחודיים של אנשים עם מוגבלות בתקופה זו. מומלץ להמשיך ולקבוע הנחיות מותאמות עבור אנשים עם מוגבלות בעיתות חירום ואף בזמנים של שגרה.**
- **משתתפי הסקר מדווחים על מחסור במידע בנושאים שונים דוגמת התנהלות בזמן משבר הקורונה, וכן בכל הנוגע לרמת הסיכון שלהם או של בני משפחתם לחלות בקורונה. אנשים דיווחו כי צרכו מידע מפלטפורמות דיגיטליות שונות. מומלץ לייצר מערך מידע שירכז את המידע הרלוונטי עבור הורים לילדים ולבוגרים עם מוגבלות ועבור אנשים עם מוגבלות בכל הנוגע לדרכי התמודדות, זכויות והנחיות להתנהלות בזמן משבר הקורונה.**